Si tibi. Caſus in princi. continuatus eſt. ſ. proxi. caſui. ¶ Si ex. Titius habens quattuor viriolas legauit mihi duas quas ex eis elegiſſem: ⁊ poſtea alienauit duas ex eis/ ⁊ deceſſit: nunquid potero vendicare duas quas reliquit in hereditate poſt mortem ſuam? Et dicitur ꝙ ſic. ⁊ idem eſſet ſi tempore quo legauit mihi predicto modo non habebat niſi duas viriolas.

¶ Unius hominis. Titius legauit mihi optionez vnius de ſeruis ſuis quez volam: ⁊ poſtea eodem modo legauit ſeio et deceſſit: ⁊ poſtea ego elegi ſtichum: et poſtea ſeius optauit eundẽ: certe erit ſtichus cõis mihi ⁊ ſeio: niſi ego poſt electionem meam mutaſſem volũtatem. Sȝ qd ſi poſt meaz electionez ⁊ ante dictam electionem ſeiy deceſſi vel factus ſum furioſus? certe de iure ſtricto non erit dictus ſtichꝰ mihi ⁊ ſeio cõis: q: non videor conſentire q ↄſentire nõ poſſum. de equitate autem ſic: q: ſemel fuit a me facta electio. ¶ Si rerum depoſitaruȝ. Titius depoſuit apud ſeiũ ciphos argenteos: ⁊ poſtea legauit dictꝰ titius mihi electionẽ dictorũ ciphoruȝ: ⁊ ita poſſuȝ eligere tres. vt. ſ. l. j. certe cõtra ſeiuȝ depoſitariũ poſſum agere ad exhibenduȝ: ⁊ cum herede titij poſſum agere ex teſtamẽto vt heres agat depoſiti cõtra ſeiuȝ et ab eo conſequatur ciphos: ⁊ poſtea mihi facultatẽ eligẽdi pſtet. Ui.

Idem. Lex. viij.

Si tibi electio ſerui: ⁊ mihi reliqui legati ſint: decernendum eſt a pretore niſi intra certuȝ tempus optaueris petitionez tibi non dari[a]. ¶ Si ex quattuor viriolis[b] due quas elegiſſem mihi legate ſunt: ſiue due ſint relicte[c] ſiue ab initio[d] due ſole[e] fuerint valet legatum[f]. ¶ Unius hominis mihi ⁊ tibi optio data eſt[g] cum ego optaſſem[h] ſi non mutaſſem[i] volũtatez: deinde tu eundẽ optaueris vtriuſqȝ noſtrum ſeruũ futurũ: ꝙ ſi ante deceſſiſſem[k] vel furioſus factus eſſet: non futuruȝ cõmunem: quia non videor[l] conſentire qui cõſentire non poſſum[m]: humanius autẽ erit vt ⁊ i hoc caſu quaſi ſemel electione facta fiat cõmunis. ¶ Si rerum[n] depoſitaruȝ electio mihi relicta ſit ⁊ ad exhibẽduȝ[o] cũ eo apud quem depoſite ſunt agere[p] potero vt is depoſiti agendo facultatem mihi eligendi preſtet.

Idem. Lex. ix.

Cum ita legatur[q] titio ſtichũ do lego ſi pãphilũ nõ elegerit: ⁊ eidem titio pãphilũ ſi ſtichuȝ nõ elegerit: ſimile eſt ac ſi ita legatum fuiſſet: titio ſtichum aut pamphilũ vtrum eoruȝ volet do lego.

☞ Cui eſt legata optio non poteſt eligere ſeruũ pure vel ſub conditione manumiſſum niſi conditio defecerit. h. d. Bar.

a ¶ Nõ dari. ſcilicet quia decetero mei fient oĩes ſi optare ceſſaueris. vt. j. eo. cum optio.

b ¶ Si ex quattuor viriolis. dicunt quidã ꝙ ſunt vaſa: ſed certe imo ornamẽta muliebria. vt. j. de auro ⁊ arg. leg. l. argento. §. ornamenta. Accur.

c ¶ Relicte. tempore mortis teſtatoris. vt arg. j. de tabu. exhi. l. j. §. fina. Accurſius.

d ¶ Ab initio. tempore teſtamenti.

e ¶ Due ſole. idẽ ſi dixit duo paria. vt. ſ. de leg. iij. l. qui concubinam. §. qui quattuor.

f ¶ Legatum. ſcȝ quaſi puruȝ.

g ¶ Data eſt. i. relicta. vt ſimul optemus.

h ¶ Optaſſem. ſ. non iure. Accur.

i ¶ Non mutaſſem. quaȝ mutare poſſem iure forte minoris etatis. vt. ſ. de mi. l. ⁊ ſi ſine. in prin. aut patrie poteſtatis. vt. ſ. de lega. j. l. iulianus. aut quia non fuiſſet mihi tota familia exhibita. vt. ſ. e. l. ciphi. aut ante aditam hereditatez. vt. j. eo. l. optione. ceterũ ſemel iure facta optio mutari non poſſet. vt. ſ. de lega. j. l. v. in prin. ⁊. j. eo. apud. in fi. ⁊ dixi. ſ. e. l. ij. §. j. ⁊ l. ciphi. Accur.

k ¶ Ante deceſſiſſem. ꝙ mutarẽ optionẽ minus recte factam.

l ¶ Non videor. al's videtur.

m ¶ Non poſſum. vt arg. ſ. loca. l. qui ad certum. ⁊ de codi. l. ij. §. pe. ar. cõtra. ſ. ſolu. matri. l. ij. §. fi. Itẽ ad. l. iſtam eſt. ſ. de leg. j. ſi dño. Item ⁊. ſ. cõmunia pre. l. fi.

n ¶ Si rerum. puta plurium ciphorum.

o ¶ Ad exhibẽdum. quia mea intereſt iuſta de cauſa. vt. ſ. ad exhi. l. iij. §. item ſi optare.

p ¶ Agere. ſcilicet actione ex teſtamento. ⁊ ſic ago vt agas. ſic ⁊. ſ. loca. cum in plures. §. meſſem. vel dic ad exhibendum. quia agendo depoſiti poteſt exhibere. ſic ⁊. ſ. man. l. ſi mandauero tibi vt a titio. ⁊ facit. j. titu. j. l. ij. §. j. Accur.

Cum ita. ¶ Caſus. Hec. l. dicit eſſe idem in his duobus legatis: quorum vnum eſt tale. Titio ſtichum do lego ſi pamphilum nõ elegerit: ⁊ eidem titio lego pamphilum ſi dictum ſtichum non elegerit. Secundum legatum eſt tale. titio do lego ſtichum aut pamphilũ vtruȝ eorum volet: quibus duobus caſibus habet electionem dictus titius.

¶ Queſitum eſt. Titius inſtituit ſibi heredem ſeium ⁊ ſticho ſeruo ſuo libertatem dedit ſiue ſtatuit ſub conditione ſi nauis ex aſia venerit vſqȝ ad annum: ⁊ mihi reliquit optionem ſerui ſiue ſeruum mihi generaliter reliquit qđ idem eſt: ⁊ poſtea deceſſit dictus titius: queritur nunquid dictuȝ ſtichũ optare poſſim? ⁊ dicitur ꝙ nõ: ſicut nec poſſem optare ſeruũ cui teſtator libertatẽ pure reliquiſſet. Quid ergo ſi dictum ſtichum elegero? certe non valet electio ⁊ iterum eligere potero. Item quid ſi anteꝙ eligerem defecit dicta conditio: nũquid optare potero dictum ſtichum? Et dicitur ꝙ ſic ſi dicta conditio defecit viuo dicto teſtatore: vel mortuo eo ante aditam hereditatez eius. ⁊ hoc ſm mutium cui placuit perimi legatum ſtichi ipſa libertate contingẽte ſticho per exiſtentiam conditionis libertati appoſite: nõ autem datiõe teſtatoris qui dedit ſticho libertatem ſub conditione. ſicut eñ pura libertas accipit vires tempore adite hereditatis: ita ⁊ data ſub cõditiõe. vnde ſi defecit cõditio libertatis ante aditam hereditatem ſiue viuo teſtatore ſiue mortuo deficit libertas ⁊ valet legatum ſtichi vt dictum eſt: ⁊ ideo non eſt mirum ſi poſſuȝ eum optare. Uiuianus.

¶ Queſitum eſt ſi ſtichus ſub cõditione liber eſſe iuſſus ſit: ⁊ mihi optio ſerui data eſſet: vel ſeruus generaliter legatus eſſet: quid iuris eſſet. Dixi commodius conſtitui eum qui ſub conditione libertatem ſticho det: ex optione ſeruorum non cogitare de ſticho: ſicuti conſtat nõ cogitare eum de eo cui preſentem[r] dederit libertatez: ſm quod ſi ſtichum optauero vel elegero nihil agam: et ex ceteris nihilominus optabo[s]. In codez caſu[t] queſitum eſt ſi optione ſeruorũ data anteꝙ optarem cõditio ſtatute libertatis defeciſſet: an ſtichũ optare[v] poſſim[x]: puto mutiane[y] ſententie aſſentiendum: qua placet ipſa libertate[z] legatuȝ perimi[a] non datione[b] ſtatute libertatis: q̄re ſiue viuo teſtatore ſiue poſt mortem eiuſdem ⁊ ante aditam hereditatem[c] conditio ſtatute libertatis defecerit: legatum erit vtile[d]. nam ſicut pura libertas[e] ita ſtatuta[f] libertas adite hereditatis tẽpore vires accipit: ideoqȝ ſtichum optare poſſum[g].

☞ Ius electionis relictum ſeruo compe tit eius domio poſt manumiſſionẽ ſi vult: ſi nollet tunc ipſi ſeruo manumiſſo licet petere. h. d. Bar.

q ¶ Cum ita legatur. quo caſu habeo electionem ꝑ l. vt. ſ. eo. l. ij.

r ¶ Preſentem. i. puraȝ. naȝ ſpãle derogat gñali. vt. ſ. de leg. iij. l. vxorez. §. feliciſſimo. et ſic eſt ſ. §. de leg. j. ſi dño. vbi nõ derogat ſpecies legati generali legato optionis. Spẽs qñ ꝙ generi derogat.

Idem. Lex. x.

Si pamphilo ſeruo lucij ti-

Solu. ibi non fuit libertas relicta ſticho pure vel ſub conditione: ſȝ fuit alteri legatus. ad quod eſt. j. eo. ſi heres. ⁊ quare hic aliud ꝙ ibi eſt ratio propter id quod dicitur ꝙ preualet legatum libertatis. vt. ſ. de lega. ij. ſi idẽ. ⁊. C. de ſer. neceſ. here. inſti. l. quidam. ⁊. ſ. de ma. teſta. ſi peculiũ. §. j. Uel ſol. vt ibi.

s ¶ Optabo. ſi voluero ad qđ eſt. ſ. e. l. j. in fi. j. rñ. ⁊ quod ibi no.

t ¶ In eodem caſu. ſcilicet quando vni ſeruorum optio: ⁊ ſticho libertas ſub conditione.

v ¶ Optare. al's optarẽ. ſcȝ ego legatarius. al's optaret. ſcilicet legatarius ſimiliter.

x ¶ Poſſim. al's poſſim: ⁊ al's poſſit. Accur.

y ¶ Mutiane. mutius enim fuit in ſñia que ſequitur.

z ¶ Ipſa libertate. ſcȝ cõtingẽte.

a ¶ Perimi. ſ. optionis quo ad eum ſeruum cui cõtingit libertas.

b ¶ Non datione. ſcȝ ſola.

c ¶ Ante aditam hereditatem. ⁊ ſic anteꝙ poſſit optari iure. vt. j. eod. l. optione.

d ¶ Erit vtile. etiam ſtichi ratione vt ſic optari poſſit.

e ¶ Pura libertas. vt. C. de cadu. tol. l. vnica. §. in nouiſſimo. ⁊. j. de leg. pre. l. virilis. §. ſi adierit. ⁊. j. quã. di. le. ce. nam cum libertas.

f ¶ Statuta. i. data ſub conditione ſi tunc. ſ. cõditio extiterit ante aditaȝ hereditatem: al's demũ exiſtente ↄditione cedet dies eius. vt. C. de cad. tol. l. j. §. ſin autẽ ſub cõditione.

g ¶ Poſſum. qm̃ pure ſeruus eſt. R. ſ. cũ defecerit cõditio date libertatis ante aditã hereditatẽ. ⁊ eſt bene ad legẽ iſtã. ſ. de leg. j. l. ſi fundus. §. pe. ⁊. ſ. de manumiſ. teſta. l. iiij.

Si pamphilo. ¶ Caſus. Gaius faciens teſtamẽtum legauit vnuȝ ſeruũ generaliter pãphilo ſeruo lucij titij. ⁊ deceſſit: ⁊ ita ceſſit dies legati dicto pamphilo relicti: ⁊ ſic fuit queſita actio legati lucio titio dño pãphili: ⁊ poſtea dictus lucius titius dñs pãphili manumiſit cũ pãphilum modo queritur an pãphilus manumiſſus poſſit optare vnũ de ſeruis gaij? Et dicitur ꝙ ſic. ſi lucius titius dñs eius repudiaſſet legatum: al's nõ: ⁊ redditur plana ratio in littera. Uiuia.

UNIVERSIDAD DE HUELVA

tij ſeruus generaliter[a] legatus ſit: deinde dominus pamphili poſtq̄ dies legati ceſſerit[b] cum manumiſiſſet: ſiquidem titius[c] ſeruum vendicauerit[d] extinguitur pamphili legatum: quia non eſſet in hereditate qui poſſit optari[e]: ſi vero titius legatum a ſe repudiaſſet[f] pāphilum optare poſſe conſtat legatum: licet enim manumiſſione pāphili due perſone[g] conſtituerentur titij et pamphili: vnius tamen rei legatum inter eas vertitur: et titio vendicante optio extinguitur. repudiante pamphilus optare poteſt.

De legato facto ſeruo alij legato: ad legatarium optionis nil pertinet. hoc dicit Bartolus.

Idem. Lex. xi.

Si heros ſeio legatus ſit: et heroti fundus: deide optio ſerui meuio data fuerit: iſq̄ herotem optauerit[h] fundus ſolus ad ſolum ſeium[i] pertinebit: quoniā adite hereditatis[k] tempoꝛe is ſolus erit ad quem poſſit legatum[l] pertinere[m]. nam ⁊ cuꝫ ſeruo communi[n] alter ex ſocijs legat: idcirco ad ſolum ſocium totum legatū pertinet: quoniam die legati cedente[o] ſolus eſt qui ꝑ euꝫ ſeruū poſſit acquirere.

Idem. Lex. xij.

Seruo generaliter legato verius eſt omnes heredes † (ſi eis[p] electio data eſt) eundeꝫ[q] dare debere: ⁊ ſi non conſentiant heredes ex teſtamento eos teneri[r].

Legatum factum ſeruo pꝛopꝛio ſine libertate licet ſit inutile / poteſt tamen cōualeſcere ⁊ hoc herede voluntario inſtituto. ſecus in neceſſario: quia legatum ei factum eſt inutile pꝛopter regulam catonianā. hoc dicit Bartolus.

Paulus. Lex. xiij.

Si optio ſerui mihi data fuerit: ⁊ ſticho aliquid teſtatoꝛ ſine libertate[s] legaſſet: tunc ſequens legatum[t] conſiſtit: cum tota familia ad vnum id eſt ſtichum reciderit[v]: vt quaſi pure legato[x] vtiliter ſit legatum: nec aduerſatur catoniana[y] regula ſi voluntarius[z] heres inſtitutus ſit: quoniam poteſt ante aditam[a] heredi-

a Generaliter. ſicq̄ habet electionē. vt. ſ. eo. l. j.

b Ceſſerit. quod eſt a moꝛte teſtatoꝛis cum erat purum. vt. C. de cadu. tollē. l. vnica. §. in nouiſſimo.

c Titius. ſcꝫ dn̄s quē. ſ. vocauit lucium titium.

d Vendicauerit. qđ pōt: q2 q̄ſitas actiones ꝑ ſeruum nō ꝑdit ꝑ manumiſſionem. vt. j. de act. ⁊ oblig. l. quecunq̄. ⁊. j. de iureiurā. ſi ſeruum cuius nomine. in hereditate ſecus: q2 ante aditā hereditatem nulla eſt actio. ⁊ ideo ibi inſpicit tp̄s aditionis. vt inſtit. de here. inſti. §. alienus. ſed hic dies ceſſionis. Accur.

e Poſſit optari. i. de iure. vno enim petito conſumitur electionis facultas. vt. j. eo. l. apud. ⁊. ſ. de pꝛocura. l. ſi is qui ſtichum. Accur.

f Repudiaſſet. ſcilꝫ expreſſe. Alij dicūt manumittēdo eo aīo vt legatū eū ſequat. vt. ſ. de leg. j. l. ſeruo legato. §. j. ⁊ iſtit. de here. inſti. ſeruus.

g Due perſone. i. duo legatarij. cum antea vna ꝑſona fingebatur. vt inſti. de inuti. ſtipu. §. ei q. Et no. hic legatū optionis vel in gn̄e eſſe conditionale quo ad optionē: ſꝫ purū quo ad ſeruū. vt j. qui ⁊ aqui. l. ij. ſi enim eſſet oīno puꝝ ſemꝑ dn̄o q̄reret ſi fiat mãumiſſio poſtq̄ ceſſit dies legati. ⁊ econtra pamphilo ſi ante eſſet manumiſſus. ſed certe etiam quo ad hoc nō videtur conditionale: q2 ſi eſſet cōditionale: vel domino tm̄ vel pamphilo tm̄ deberetur. vt j. de reg. iur. q̄ legata. ⁊. j. quando di. leg. ce. ſi poſt. §. fi. Sed dicas illud quando res certa ſub cōditione legatur. hic incerta: ⁊ ideo ambulat electio vt hic dicit. Itē olim nō tranſmittebatur ſi decedebat anteq̄ optaret: hodie ꝑ iuſtinianum ſecus. vt inſtitu. eo. §. optionis. ⁊. C. cōmunia de leg. l. fi. §. fi. ⁊ facit. j. de ſol. l. ſi ſtipulatus. ⁊. ſ. de leg. j. l. filius. §. fidei cōmiſſum. ⁊. l. queſitum. §. duobus.

Si heros. Caſus. Titius fecit teſtamentum ⁊ inſtituit ſibi heredem gaium ⁊ ſeruum ſuum herotē legauit ſeio. ⁊ eidē heroti legauit fundum titianum. ⁊ poſtea meuio legauit optioneꝫ vnius de ſeruis ſuis ⁊ deceſſit poſtea dictus titius teſtatoꝛ. ⁊ poſtea dictus meuius optauit dictum herotem. ⁊ ſic dꝫ habere in herote dimidiam meuius. ⁊ aliā dimidiam dictus ſeius. vt ⁊. ſ. de lega. j. ſi dominus. modo queritur an idem debeat eſſe in fundo pꝛedicto titiano legato heroti? Et dicitur q̄ non: immo ſolus ſeius dꝫ habere dictum fundum. ⁊ eſt ratio. quia tempoꝛe adite hereditatis titij teſtatoꝛis: a quo tempoꝛe cedit dies optionis legate meuio. vt. j. e. optione ſolus ſeius pꝛedictus eſt ille ad quē poteſt pertinere legatum dicti fundi. legatum enim de herote ſeio datum ceſſit a moꝛte teſtatoꝛis. vt. C. de cad. tollē. §. in nouiſſimo. ⁊ ſic acquiſit⁹ fuit dictus fundus dicto ſeio. q̄uis poſtea auferatur ei per meuiuꝫ medius heros: vt dictum eſt. nam ⁊ ſi dictus titius habuiſſet dictuꝫ herotē cōmunē cum martino ⁊ legaſſet eidē heroti dictum fundum totus fundus pertineret ad martinum. ⁊ hoc ideo. quia cedente die dicti legati fundi quod eſt ab adita hereditate dicti titij iam moꝛtui ſupeſt ſolus martin⁹ qui per dictum ſeruum herotem poteſt acquirere legatuꝫ fundi. ⁊. h. d. Viuianus.

h Optauerit. quod facere potuit. quia teſtatoꝛ hoc permiſit. nec ob. ſ. e. l. cum ita. §. j. quia ibi † pꝛopter libertatis fauorē: ⁊ ſic iſte heros erit cōmunis ſeij ⁊ meuij. Alij dicunt q̄ optauit de facto: ſed de iure non potuit quaſi tacite ex mēte teſtatoꝛis ex generali optione ſit except⁹ heros. vt arg. ſ. e. l. cū ita. §. j. ⁊. j. ti. j. l. ij. in pꝛin. ⁊. j. de aur. ⁊ ar. le. l. j. in pꝛin. ⁊. ſ. de leg. iij. l. vxoꝛē. §. feliciſſimo. ⁊. l. ſeruis vꝛbanis. §. fi. ⁊. l. queſituꝫ. §. j. ⁊ ſic heros erit ſolius ſeij nō cōmunis: ſed certe ſimile quod īducit de ſeruo cōmuni magis ſuadet quod pꝛimo dixi. ⁊ quod dicitur. ſ. de le. j. l. ſi domino. ſm̄. H.

† Iſtud eſt ver. ſm̄ barto. hic.

i Solum ſeium. ſed heros eſt cōmunis ſeio ⁊ meuio.

k Adite hereditatis. hoc enim tp̄e cedit dies legati relicti ſeruo legato. vt. C. de cadu. tollē. l. vnica. ſ. in nouiſſimo.

l Legatum. ſcꝫ fundi.

m Pertinere. id eſt acquirere per herotem ſeruum: nam meuio ſub cōditione videtur legatus ſeruus ſi optauerit: vnde cum ante aditam hereditatem optare non potuit. vt. j. eo. optione. apparet ſeium ſolum dominum.

n Seruo cōi. iā nunc ⁊ nō ſola deſtinatione. ⁊ argumētatur a minoꝛi.

o Cedente. quod eſt tempoꝛe moꝛtis. vt. C. de cadu. tol. l. vna. §. in nouiſſimo. Sed huic rn̄. eſt cōtra. j. de acqui. re. do. per ſeruum. §. j. ⁊. j. de ſtip. ſer. pꝛoinde. §. j. Sꝫ ſol. vt no. ſ. pꝛo ſo. verū. §. ſi ſeruo. que conſonat huic. ⁊. j. ad legem fal. l. plautius. ⁊ facit. j. eo. l. ſi optio. ⁊. l. ſeruo.

Seruo. Caſ⁹. Titio legaui ſeruum generaliter et dedi heredibus meis electionē quē darent ei ſeruum ⁊ deceſſi: certe heredes mei debēt conſentire in vno ſeruo dando dicto titio: et non poterit vnus hēduꝫ dare titio medietatē vni⁹ ſerui ⁊ alius medietateꝫ alterius ſerui: ⁊ ad conſentiendum poſſunt conſtringi actiōe ex teſtamēto. Viuianus.

† No. tm̄ q̄ non cogun tur declarare ſeruū legatū q̄uis aſit eēnt certi: niſi anno finito necē perſonā cui debet expꝛimere. Bal. l. ij. §. ſꝫ ⁊ ſi q̄s. C. cōmunia de leg.

p Si eis. heredibus: et dic data ſcꝫ noīatim a teſtatoꝛe: al's legatarij ē electio. vt. ſ. e. l. ij. ij. rn̄.

q Eundem. facit. j. de verb. obli. l. ij. circa pꝛin. ⁊. l. in executionibus. §. pꝛo parte. ⁊ de ſol. l. ſi ſtipulatus. §. j. ⁊. l. qui hominē. §. j. ⁊. ſ. de condi. inde. ſi nō ſoꝛtem. §. fi. ⁊. ſ. de leg. j. l. ſi ex toto. §. fina. ⁊ de lega. ij. l. ſi quis duobus. Accur.

r Teneri. cogētur ergo cōſentire iudice īminēte. vt. ſ. de leg. j. l. hmōi. §. fi. vel foꝛte. vt. C. cōmunia de leg. l. fi. in pꝛin.

Si optio. Caſus. Titius inſtituit ſibi heredē ſeium extraneum ⁊ mihi optionē ſerui legauit: ⁊ ſticho ſeruo ſuo legauit fundum ſine mētione libertatis: ⁊ ſic non valet legatum ſticho datuꝫ. vt. C. de legatis. l. ſeruis. nunquid poterit aliquo caſu conualeſcere dictum legatuꝫ non obſtante regula catoniana que dicit q̄ legatum inutile non poteſt poſtea conualeſcere. vt. j. de regula catoniana. l. j. in pꝛin? Et reſpon. q̄ ſic: puta ſi omnes ſerui hēditarij pꝛeter dictum ſtichum deceſſerunt ante aditam hereditatem a dicto herede voluntario. eo enim caſu videtur pure mihi legatus dictus ſtichus ſine aliqua optione: ⁊ ideo reconualeſcit legatum eidem ſticho datum. nam ſeruo alicui ſpecialiter legato bene poteſt legare teſtatoꝛ qui eum legauit etiam non habita mentione libertatis. vt. ſ. de lega. j. ſeruo legato. ⁊ eſt ratio in dicto voluntario herede. quia hereditatis aditionem differre poteſt poſt moꝛteꝫ teſtatoꝛis ⁊ per conſequens differtur optio: quia ante aditam hereditatē fieri non poteſt. vt. j. eod. optione. ⁊ ſic ante aditam hēditatē familia ſeruoꝛum poteſt minui: etiam ſi ſtatim tēpoꝛe teſtamēti deceſſerit teſtatoꝛ: ſi autē retento eodē caſu titius inſtituiſſet ſibi neceſſarium hēdē: qui quidē nō poteſt differre aditionē: immo ſtatim moꝛtuo teſtatoꝛe eſt heres. ſequēs legatum fundi ſticho datum eſt inutile pꝛopter ꝑdictam regulam catonianam. Pomponius. Legaui titio optionē ſerui ⁊ deceſſi. poſtea heres meus vendidit ſeio heredi. meam: nunquid ſeius poterit cogere titium ad eligēdum ſicut poſſet heres eo modo qui dictus eſt. ſ. eo. mācipioꝛum? Et videtur q̄ non: quia dictus ſeius pōt hoc ꝯſequi ꝑ hēdē: dicitur tēmē hic q̄ ſic. Viuia.

s Sine libertate. contra. C. de leg. ſeruus. Sol. hic ſeruus apparet alij legatus. qđ ibi nō fuit.

t Sequēs legatum. ſeruo relictum. R.

v Reciderit. ante aditam hēditatē. i. anteq̄ optare poſſit. R. vt. j. eo. optione. ⁊ dic reciderit. ſ. alijs moꝛtuis.

x Pure legato. ſcꝫ ſticho.

y Catoniana. de qua tractatur. j. de regu. catoniana. l. j. nam legatum ſeruo legato relictum non cedit niſi ab adita hereditate. vt hic patet apte. ⁊. C. de caducis tollen. §. in nouiſſimo. nam ſi ſtatim poſt moꝛtem cederet: ergo quolibet inſtituto eſſet nullum: quia inutiliter cederet cum ſit poſſibile alium de familia optari: ⁊ catonis regula ad talia legata non pertinet. vt. j. de regula catonia. l. catoniana. ⁊. ſ. de leg. j. l. cetera. §. ij. Accurſius.

z Si voluntarius. i. ſi hoc eſt q̄ volūtarius eſt qui hēditatis aditionē differre pōt. ⁊ ſic differtur optio. R.

a Ante aditam. poſt factum teſtamētum. Accur.

Deceſſerit.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

a ¶ Deceſſerit.ſ.teſtatoꝛ.
b ¶ Qꝛ ſi neceſſarius.q hereditatis aditionem differre non poteſt: et ſic per eum optio nequiuit ſuſpendi.ei enim mortis tempoꝛe ipſo iure fingitur queſita hereditas: vt ſic nihil inter mortis tempus ꝛ hereditatis aditionem euenire fieriue poſſit: nullum equidem ibi medium inueniri poteſt.

c ¶ Sequens legatuȝ.ſticho relictum.ꝛ facit.j.de lega.j.l.ſeruo legato.§.j.ꝛ.l.ſi a pluribus.§.j.et l.queſitum.§.pñti.ꝛ.l.ſi poſt moꝛtē.in pꝛinc.ꝛ.ſ̄.eo.l.ſi heros.ꝛ.j.de condi.ꝛ demon.l.iulianus.ꝛ.j.eo.ſeruo.
d ¶ Hereditatis.quoniā emptoꝛis non minus ꝙ heredis ſi nō vēdidiſſet intereſt optionē nō ſemp īpedire diſpoſitionē ſeruoꝛum.vt.ſ̄.eo.l.imo.
e ¶ Id emptoꝛ.al's id tēpus.ꝛ al's id emptoꝛ ſcilȝ agendo ex empto: vt cogat venditoꝛ legatariuȝ optare: qꝛ in bone fidei iudicijs oīa veniunt que equuȝ eſt venire etiam ſi nō ſint dicta.vt inſtit.de obli.que ex ꝯſenſu.in fi.
f ¶ Non poſſit.ſcilicet eū ſuo iure vt optet cogere. Accurſius.

Si cū optio. ¶ Caſus. Legaui titio optionem ſerui: ꝛ deceſſi.poſtea heres me⁹ manumiſit ſtichum anteꝙ titius optaret aliquem. certe interim non erit liber ſtichus.heres tamen eum amittit: quia ſi titi⁹ eligat eum cedet legato: ſi autē eligat alium liber oſtēditur. Viuia.

tatē (etiā ſi ſtatiȝ deceſſerit[a]) familia minui. Qꝛ ſi neceſſarius[b] heres inſtitutus ſit: ſequens legatū[c] ꝓpter catonianam inutile eſt.

☞ Vendita hereditate pꝛetoꝛ poteſt cogere legatarium vt optet petente emptoꝛe hereditatis: ſicut ſi heres peteret vt optaret.h.d.

¶ Pomponius ſcribit emptoꝛe hereditatis[d] poſtulante vt is cui ſerui optio legata ſit optet: videndum eſt an p̄toꝛ vt id faciat cogere debeat legatariū: queādmodū ſi heres inſtitutus id poſtularet: qꝛ poteſt ꝑ heredē id emptoꝛ[e] cōſeq: ꝛ quare non poſſit[f] non video.

Labeo. Lex.xiiij.

Si cū optio ſerui ex vniuerſa familia legata eēt heres aliquem priuſꝙ optaret manumiſit ad libertatē cū interim non perducit[g]: ſeruū tamen quē ita manumiſerit amittit: qꝛ is aut electus legato cedit: aut relict⁹ tūc liber oñdit.

Idem. Lex.xv.

Seruo[h] ſine libertate[i] legaui[k]: deinde optionē ſeruoꝛū meuio dedi: is[l] eundem ſeruum[m] optauit: q̄ro an id quoꝙ quod legatum eſt ei[n] deberetur: Reſpōdi non puto legatum huius ſerui nomine[o] ad dominum[p] pertinere.

r ¶ Primo.ſcȝ titio: ꝛ dic ceſſante: id eſt repudiante vel tempoꝛe a pꝛetore ſtatuto excluſo.vt.ſ̄.eo.l.mancipioꝛum.ꝛ facit.C.de here.inſti.l.ij.ꝛ j.de verb.ſig.ceteroꝛum.Accur.

Homine legato. ¶ Caſus. Si legatarius cui legatus eſt ſeruus ī genere quiꝙ habet electionem repudiet pamphilum: nihil valet repudiatio: ꝛ ideo poterit etiam euȝ eligere. Viuianus.

Neratius. Lex.xvj.

Optione legata placet non poſſe āte aditā hereditateȝ[q] optari: ꝛ nihil agi ſi optaretur.

Idem. Lex.xvij.

Cum optio duoꝛū ſeruoꝛum titio data ſit: reliqui meuio legati ſint: ceſſante pꝛimo[r] in electione reliquoꝛū appellatione oēs ad meuium pertinent.

Sceuola. Lex.xviij.

Homine legato[s] neratius ait: nihil agi repudiato pāphilo[t] itaꝙ eum ipſum eligi poſſe[v].

☞ Facultas eligendi ꝗ cōpetit alicui iure ſuo trāſmittitur ad heredes.h.d. Bar.

Paulus. Lex.xix.

Illud aut illud vtrum elegerit legatarius nullo a legatario electo decedente[x] eo[y] poſt dieȝ legati cedentē: ad heredem[z] tranſmitti placuit[a].

☞ Quando electio trahit ſecum executionē nō admittitur variatio.h.d. Bar.

Labeo. Lex.xx.

Apud aufidium.lib.j.dige. ſcriptum eſt: cum ita legatum eſt: veſtimenta[b] que volet triclinaria[c] ſumito ſibiꝙ habeto: ſi is dixiſſet[d] ꝗ vellet: deinde anteꝙ ea ſumeret alia ſe velle dixiſſet mutare volūtatē eā non poſſe[e] vt alia

s ¶ Homine legato.ſcilicet in genere.
t ¶ Pamphilo.ſcilicet in ſpecie.
v ¶ Eligi poſſe. imo aliō agitur ꝛ ideo non poteſt eligi. vt.ſ̄.de pactis.l.ſi vnus.§.ſi generaliter. Solu. hic heres habebat electionē ꝑ expreſſaȝ teſtatoꝛis voluntateȝ. vt ſ̄.eo.ſeruo.vbi vero creditoꝛ ex pacto expreſſo: ꝛ ſm hoc eligit eūdē heres nō obſtāte repudiatione legatarij. Alij vt.R.ꝙ hic non erat trāſlata electio in legatariū ab herede cuius heredis dicebat ab initio foꝛe electionem: ꝛ ideo heredē eligere eundem: ſed hoc non placet: qꝛ legatarius hȝ electionem.vt.ſ̄. eod.l.ij.ij.rñ. Tertij dicūt vtrobiꝙ creditoꝛem habere electionem: ſed ibi ex pacto: et ideo per pactū determinatur remiſſio: ſed hic ꝑ legem habet legatarius electionē.ꝛ ideo per.l.determinat̄ remiſſio: vt nil valeat. Vel q̄rto ibi pactuȝ: hic repudiatio. vnde h̄ nō valet de futuris. vt.ſ̄.de leg.j.l.ſi ita ſcriptum.§.ij. ſed pactū ſic. vt.ſ̄.de pact.l.ꝛ heredi. §.filia.ꝛ eſt ratio quia pactum duoꝛuȝ conſenſu: repudiatio vnius valatur arbitrio.vt no.ſ̄.de pac.l.j.vere autē hoc legatū generis de futuro pēdet: quia eſt ſimile legato optionis.vt.ſ̄.eo.l.ij.§.ij.ſed illud eſt conditionale ſi eligat.vt.j.qui ꝛ a quibus.ſi optio.ꝛ.ſ̄.eo.l.ſi optio.ꝛ.ſ̄.eo.l.ſi pamphilo.in fin.ergo ꝛ iſtud: plana eſt ergo glo.eundē eligi poſſe: ſcȝ vt pro quocunꝙ eligēdi facultas videatur ꝯceſſa exp̄ſſim aut tacite. Itē cōtra.j.de adimē.lega.l.qui hominē.ꝛ.l.ſeq. Solu.ibi adēptio ꝑ teſtatoꝛē que valuit: hic repudiauit legatarius cum nō petijt.ꝛ facit.j.de regu.iur.qui poteſt.§.qō quis. Accur.

g ¶ Non perducit. ſic.j. qui ꝛ a quibus.l.ij.niſi de certo dato tempoꝛe ꝛ finito.vt.ſ̄.eo.l.mancipioꝛum.ꝛ facit.j.de ma.vin.l.iij.ꝛ.j.titulo.ij.l.fundum.§.minoꝛ.ꝛ.j.de pecu.leg.l.cum dominus.§.fina.ꝛ.ſ̄.de lega.j.l.ſeruo.§.j.ꝛ.ſ̄.eod.l.ſi optio.in pꝛin.ꝛ.C.de ſer.pig.da.ma.l.ſi creditoꝛibus.ꝛ.ſ̄.de teſtamen.mili.l.ſi miles. Accur.

Seruo ſine. ¶ Caſus. Sticho ſeruo meo legaui fundum ſine mentione libertatis.ꝛ poſtea optionem ſeruoꝛum legaui meuio: ꝛ deceſſi.poſtea heres meus adiuit hereditatē ꝛ poſtea dictus meuius optauit dictum ſtichum.certe bene potuit eum optare ꝛ eū habebit. Sȝ nunquid habebit fundum quem legauit eidē ſticho: Et dicitur ꝙ non. tēpore enim adite hereditatis erāt plures ſerui in hereditate.vt.ſ̄.apparet. ꝛ ita non eſt contra.ſ̄.eod.ſi optio.imo concoꝛdat. ꝛ bene dixi ꝙ optio fuit ſecuta aditionem hereditatis: nam ante aditionem nō valet optio.ꝛ.h.d.cum.l.ſe. Viuia.
b ¶ Seruo.ſcȝ meo.
i ¶ Sine libertate.ꝛ ſic inutiliter.vt.C.de leg.ſeruus.
k ¶ Legaui.fundum quēdam.
l ¶ Is.ſcȝ meuius.
m ¶ Seruum optauit.ſcȝ cuȝ plures eſſent ſerui.ſm.R.al's ſecus.vt.ſ̄.eo.ſi optio. Additio. Dic ꝙ hic remanſerunt plures in hereditate. ibi vnus tm̄.ſm Bar.
n ¶ Ei.ſ.ſeruo.ſ.cui fundus debetur optantis. Accur.
o ¶ Serui nomine.qui heredis erat adite hereditatis tēpoꝛe. Accur.
p ¶ Ad dñm.hunc nouū. ꝛ poſt aditam hereditatē factum dominuȝ: ſȝ ad heredē: qm̄ huic ſeruo relictum ab extraneo querere poſſet. R.vt.ſ̄.de leg.j.ſi poſt moꝛtē.in pꝛin.ꝛ facit ad.l.ſ̄.de leg.j.l.q̄ſitum.§.j.ꝛ.ſ̄.e.ſi heros. Sed arg.contra.ſ̄.de leg.j.ſi a pluribus.§.fi.
q Optione. Hereditatem.vnde hoc legatum olim non cedebat a die moꝛtis quo ad tranſmiſſionem vtpote conditionale.hodie ſecus.vt inſtitu.e.§.optionis. R.ꝛ facit.ſ̄.de leg.j.l.iulianus. Additio. Vel dic ſm Barto.ꝙ ibi loquebatur de iure antiquo ante tempoꝛa digeſtoꝛum.

Cum optio. ¶ Caſus Seius legauit titio optionē duoꝛuȝ ſeruoꝛum: ꝛ reliquos ſuos ſeruos legauit meuio.ꝛ deceſſit. poſtea titi⁹ refutauit optionem: certe omnes ſerui debent pertinere ad meuium. Viuianus.

Illud. ¶ Caſus. Pone ꝙ ego legaui titio ſtichum aut pamphilū vtrū ipſe elegerit: ꝛ poſtea deceſſi: ꝛ ita ceſſit dies legatoꝛū: ꝛ poſtea deceſſit titius anteꝙ eligeret: nunqd tranſmittit ad heredes ſuos dictā electionē: Et dicitur ꝙ ſic. Viuia.
x ¶ Decedēte.poſt moꝛtē teſtatoꝛis. Accur.
y ¶ Eo.ſcȝ legatario.
z ¶ Ad heredē.ſcȝ legatarij.
a ¶ Placuit.hodie foꝛſan a cōpoſitoꝛibus eſt hoc additum: nam olim ſecus: vt inſtitu.e.§.optionis: vel illud quando ex omni familia legatur optio.hic ex certis duobus. Accur.

Apud. ¶ Caſus. Ego habēs veſtes triclinarias id eſt quib⁹ vtebar in triclinio.i.in loco vbi comedebam quod ideo vocabatur triclinium qꝛ bñ erat ſcopis mūdatum ꝛ ibi tres lecti ſtrati: ꝛ habēs multa alia gña veſtium ita dixi ī teſtō meo: titius veſtimēta que volet triclinaria ſumito: ſibiꝙ habeto: ꝛ deceſſi: poſtea dixit titi⁹ heredi meo que veſtimēta triclinaria volebat: ꝛ poſtea anteꝙ accipet electa: dixit ꝙ volebat alia veſtimēta triclinaria: nunquid poteſt voluntatē mutare: Et dr̄ ꝙ nō.ꝛ eſt ratio plana in littera. Viuia.
b ¶ Veſtimenta.duo foꝛte paria vel tria: vel ſic dixit cum plura haberet teſtatoꝛ.
c ¶ Triclinaria.i.quibus vtebatur in camera: al's aliqua parte domus ꝗ triclinium diceretur: qꝛ in ea tres lecti ſternunt̄: ſic ponit̄.ſ̄.cōmoda.ſi vt certo.§.ſi de me. Accur.
d ¶ Dixiſſet.ſ.cōgruo tpe.i.poſt aditam hereditatē: ꝛ oībus ſuis veſtimētis.vt.ſ̄.eo.optione.ꝛ.l.ciphi.ꝛ.l.homine.
e ¶ Nō poſſe.niſi eēt minoꝛ.xxv.an.vt.ſ̄.de mino.ꝛ ſi ſine.in pꝛinci.vel niſi quando optio nō tenet.vt.ſ̄.e.ti.l.ij.notatum eſt.

UNIVERSIDAD DE HUELVA

a ¶ Conſumpſit. vt ꝛ. ſ. de pcura. ſi is q. ſed videtur ꝙ poſſit voluntatē mutare. vt. j. de ver. obli. l. ſi quis ſtipu. in princ. ꝛ. l. cum qui. §. j. ſol. vt no. ſ. de leg. j. ij. ſtatuliberum. §. fi. ꝛ. l. hmōi. §. ſtichum. ꝛ. l. v. in prin.

H Ilium. ¶ Caſus. Titius inſtituit ſibi heredes filium ſuū ſeiū ꝛ vxorem ſuam ſemproniā ꝛ filiā ſuam gaiam exheredauit ꝛ ei legauit. c. cum nupſerit: et poſtea ita dixit inſup arbitratu ſempronie predicte matris dicte mee filie volo eligi ab ipa ſemproniā decem mancipia: ſtatim poſt aditā hereditatem meamque mācipia volo dari dicte mee filie cum nupſerit: ꝛ ſi anteꝗ̄ nupſerit dicta mea filia aliquod ex dictis mancipijs deceſſerit: tunc in locum eius arbitratu dicte ſempronie matris eius dari volo dum ad dictā meā filiā perueniat plenus numerus dictorū decē ſeruorū: ꝛ ſi dicta ſempronia nō elegerit dictos ſeruos: tunc ipſa mea filia eligat ſibi decē mancipia que volet ꝛ poſtea deceſſit dictus titius teſtatoꝛ ꝛ dictus ſuus filius ꝛ vxoꝛ ab eo inſtituti adierunt hereditatem: ꝛ dicta vxoꝛ ſempronia que erat mater filie teſtatoris elegit decem ſeruos hereditarios pro dicta ſua filia: ꝛ poſtea anteꝗ̄ dicta filia nuberet nata ſunt aliqua ex dictis decē mācipijs. queritur nunquid pertineant ad dictam filiam vltra numerū dictorum decē mancipiorum? Et reſpō. ꝙ non. quia legatū mancipioꝛū predictorū decem tranſtulit teſtatoꝛ in tempus nuptiarū filie exheredate: īmo pertinebūt ad dictā ſemproniā teſtatoris vxorē ꝛ ad dictū ſeiū filiū eiuſdē teſtatoris q ab eo fuerūt hēdes īſtituti: nō aūt ad ſolā ſemproniā. Vi.

ſumeret: qꝛ oīe ius legati prima teſtatione q ſumere ſe dixiſſet conſumpſit[a]: qm̄ res continuo eius fit ſimul ac dixerit eam ſe ſumere.

☞ Fructus pendente conditione ex re legata percepti legatario nō debenť nec nudo miniſtro. h. d. Bar.

S ceuola. Lex. xxi.

H Ilium ꝛ vxorē heredes ſcripſit: filiā exheredauit ꝛ ei legatū dedit cū i familia nuberet cētum: ꝛ cū in familia nupſerit his verbis: inſuper[b] arbitratu ſempronie mr̄is ei⁹ mancipia decē q̄ confeſtim[c] poſt aditam hereditatem meā a ſempronia vxoꝛe mea eligi volo[d]: q̄ mācipia cū in familia nupſerit dari volo: ꝛ ſi anteꝗ̄ nupſerit: aliqđ ex mancipijs deceſſerit: tunc i locū eius arbitratu ſempronie mr̄is eius volo dari: dū ad eā plenus numer⁹ ꝑueniat: ꝙ ſi ſempronia mr̄ eius non elegerit: tunc ipſa ſibi quē volet eligat: q̄ſitū eſt cum mater elegerit an ea q̄ ex his mācipijs ante nuptias aſſignata[e] ſunt ad puellam ſupra numerum[f] decē mācipioꝛū ꝑtineāt. Rn̄. cum mācipioꝛū legatum in tp̄s nuptiarum teſtatoꝛ trāſtulit id quod medio tpe ācille enixe ſunt ad filiam[g] non ꝑtinere. Idē q̄ſitū an nuptias coꝛūdem mācipioꝛū fruct⁹[h] ꝛ vſus an ad ſemproniam matrem pertineant? Rn̄di nihil proponi[i] cur ad matrem pro ſolido pertineant.

M Idem. Lex. xxij.

M Aritus vxoꝛi ſue codicillis ꝑ fideicōmiſ. dedit ꝑdia. itē lances

b ¶ Inſuper. ſub. legauerit. Accur.

c ¶ Confeſtim. hoc facit pro filia licet nō multum.

d ¶ Volo. ego teſtatoꝛ: ꝛ ſic tranſit de tertia ad primam perſonā. Accur.

e ¶ Aſſignata. al's agnata. i. nata: ꝛ al's aſſignata. ſcilicet per electionem matris. Accur.

f ¶ Supra numerum. al's datum. i. expreſſum. Accur.

g ¶ Ad filiā. al's ſine nō. ꝛ tūc dic: qꝛ tm̄ vt miniſtra fuit electa mater. al's eſt non: ꝛ bene colligitur cum dicit. j. Rn̄. cum mancipioꝛū ꝛc. ꝛ ſic ante omnē morā. ꝛ facit tunc. j. de reg. iur. l. cum tempus.

h ¶ Fructus. partus enim de quo predixit nō eſt in fructu. vt. ſ. de vſu. l. in pecudum.

i ¶ Proponi. al's nō ad matrē: ꝛ tūc eſt ratio que ē. ſ. quia añ oēm moram percepti ſunt. ad quod eſt. j. ad trebel. mulier. §. ſi heres. al's ſine nō q. d. ꝑtinet ad filiā: ꝛ tunc dic matrē electā vt miniſtrā. ad qđ. ſ. de leg. ij. ſi quis titio. ꝛ facit ad predicta. ſ. de leg. ij. l. ſi ita relictū. §. pegaſus. ꝛ. ſ. de annu. lega. l. cū qui. ꝛ de leg. j. l. apud iulianū. in prin. ꝛ. §. j. ꝛ. l. cū res. ꝛ. l. queſitū. §. fi. ꝛ. j. ad trebel. mulier. §. ſi heres. ꝛ. j. ti. iij. l. iij. in prin. ꝛ. ſ. de leg. iij. l. ſi vxoꝛē. §. ſoroꝛi.

M Aritus. ¶ Caſus. Ego habēs. x. lances. i. ſcutellas argēteas feci teſtm̄ ꝛ inſtitui mihi heredē titiū: ꝛ poſtea feci codicillos ꝛ in eis reliqui vxoꝛi mee duo mea ꝑdia: ꝛ quattuoꝛ lāces q̄s ipa elegerit poſtea. anteꝗ̄ moꝛereť multas alias lāces acq̄ſiui: ꝛ poſtea deceſſi. venit nunc vxoꝛ ꝛ vult eligere q̄ttuoꝛ lāces ex oībus quas habebā tpe moꝛtis mee: ꝛ heres nō vult ei dare electionē niſi de his quas habebam tpe teſtamēti: certe mulieris deſiderium eſt ꝑferēdum. Viuia.

k ¶ Moꝛtis tpe. licet tēpoꝛe teſtamēti cōdēdi nō fuerunt. Sed videť cōtra. ſ. de leg. iij. nomē. §. j. + Solu. vt ibi.

+ Vide ibi ſol. glo. quā ibi appꝛobat Bar.

¶ De tritico vino ꝛ oleo legato.

V Ino legato. ¶ Caſus. Legaui titio vinū meū. queritur vtrū in legato contineatur acetū? Et dicitur ꝙ ſic. illud ſcilʒ quo vtebar pro vino. Viuia.

l ¶ Numero habuit. ſumpta volūtatis cōiectura ex ipſi⁹ defuncti viuentis cōſuetudine. vt. j. eo. l. ſi quis vinū. §. itē acetum. ꝛ. ſ. titu. j. l. ij. §. fi. ꝛ arg. ſ. de le. iij. l. nomē. §. j. ꝛ. l. nuper. ꝛ. l. ſeruis vrbanis. ꝛ l. queſitum. in prin. ꝛ. §. pe. ꝛ. l. vxoꝛi. l prin. Sed contra. j. eo. tit. ſi cui. in prin. Solu. vt ibi.

quas elegerit q̄ttuoꝛ: q̄ſitū ē an ex his lancib⁹ que moꝛtis[k] tempoꝛe ſint eligere poſſit? reſpondi poſſe.

¶ De tritico vino ꝛ oleo legato. Titulus. vj.

V Lpianus. Lex. j.

V Ino legato acetum quoqꝫ cōtinetur qđ pr̄familias vini numero habuit[l].

☞ Generi ꝑ ſpeciē derogať. h. d. Bar.

P omponius. Lex. ij.

C Um alij penū[m] alij vinū legatū eſſet: excepto vino oē penū ad aliū legatariū[n] ꝑtinebit.

¶ Si cētū āphoꝛe[o] q̄s velles tibi legate ſint: ex teſtō agēdo ꝯſeq potes vt deguſtare[p] tibi liceat: aut quanti[q] interfuerit licere tibi deguſtare ad exhibendum agere potes.

V Lpianus. Lex. iij.

S I cui vinum ſit legatum cētū amphoꝛarū: cum nullū[r] vinum reliquiſſet vinum heredē empturum ꝛ preſtaturū: non acetum quod vini numero fuit[s].

☞ Vino legato nō cedunt vaſa magna nec parua in quibus vinum poꝛtatur de loco ad locum: ſed vaſa parua in quibus vinum conſeruatur ꝛ cum vino vendūtur cedunt. hoc dicit Bar.

¶ Si vinum legatum ſit videamus an cum vaſe debeatur: et celſus inquit vino legato (etiā ſi nō ſit legatum cum vaſis) vaſa quoqꝫ legata[t] videri: non quia pars vini vaſa ſūt queādmodū emblemata argēti ciphoꝝ[v] cā foꝛte vl' ſpecl'i: ſʒ qꝛ credibile ē mētē teſtātis eā eē vt

C Um alij penum. ¶ Caſus. Legaui titio vinum ꝛ ſeio legaui penū. i. ea q̄ ſunt eſui ꝛ potui: certe titius habebit totū vinū ꝛ ſei⁹ oēm aliā penū. Itē quid ſi legaui titio. c. amphoꝛas vini q̄s vellet? certe poteſt agere contra heredē meū actione ex teſtamento. vt heres faciat ei copiā deguſtādi: ꝛ ſi nō faciat ei heres copiā deguſtādi poteſt petere itereſſe ſuū titius actione ad exhibendū. Sed qđ eodē caſu ſi ego non reliqui in hereditate mea vinū? certe heres meu⁹ dʒ emere. c. amphoꝛas vini ꝛ ꝑſtare ei: nō autē dʒ emere acetū qđ venditoꝛ habebat numero vini. Itē nunqđ heres me⁹ teneť dicto titio dare vaſa in q̄bus erat vinū meū poſito ꝙ reliq in hereditate mea vinū? ꝛ diſtiguiť īter magna vaſa ꝛ parua. nā magna vt dolia non debentur ei ſiue ſint depreſſa in cella vinaria ſiue nō: parua autē vt amphoꝛe/ et cuppe/ et cuppule hn̄ debenť: niſi erāt affixe in agro vel in cella: ꝛ eſt rō quare debenť dicta ꝑua vaſa qꝛ credibile eſt mētem meam eam fuiſſe vt voluerim acceſſioni vini eſſe dicta parua vaſa: nō autē ea rōne ꝙ vaſa ſint pars vini qꝛ nō ſunt. q̄dā tn̄ parua vaſa non debenť legatario puta vtres ꝛ cullei: qꝛ in his poꝛtatur vinum ꝛ nō cōſeruať ſicut in ſuperioꝛibus: ꝛ hoc dicit cum. l. ſeq. Viuia.

m ¶ Cum alij penum. quid ſit penū habes. j. de penu le. l. iij. ꝛ no. ꝙ hac l. ponitur penū in neutro gn̄e. ſʒ. j. de pe. le. in feminino. ſed q̄dā habēt hic penus. vt. j. oēm penū. Itē no. ꝙ dicit vinum. ſ. ſimpliciter. ſecus ſi dixiſſet quod eſſet rome. vt. j. de penu. leg. nam quod. §. fi.

n ¶ Legatariū. qm̄ de toto pars eſt eximēda. R. vt. j. de regu. iur. l. in toto. ꝛ. j. de manumiſ. teſta. ſi peculiū. in prin. ꝛ. ſ. de leg. iij. l. ſeruis vrbanis. §. fi. ꝛ. l. heres. §. j. ꝛ. j. de aur. ꝛ argē. l. j. ꝛ. j. de pe. le. l. ſeruo. ꝛ. ſ. ti. j. l. ſi tibi. in prin. ꝛ. l. cum optio. Itē facit. ſ. de peri. ꝛ commo. rei ven. l. ſi vina.

o ¶ Si cētum amphoꝛe. ſub. vini qđ patet propter deguſtationem.

p ¶ Deguſtare. vt poſſis approbare vel īprobare. nā ad hoc fit deguſtatio. vt. ſ. de peri. ꝛ cōmo. rei vē. l. j. in prin. ꝛ. l. ſi q̄s vina. §. j. ꝛ. l. ſi vina.

q ¶ Quāti. i. ꝗ̄tum intereſt mea. nam in actione ad exhibēdum ad itereſſe fit cōdēnatio: ꝛ opoꝛtet intereſſe vtroqꝫ tempoꝛe: vel ſaltem tempoꝛe ſententie. vt. ſ. ad exhi. l. tigni. §. fi. ꝛ facit. j. titu. j. l. ſi tibi. §. fi. ꝛ. ſ. ad exhi. l. iij. §. ij. Accur.

r S I cui. Nullum. aut ꝙ pro vino vteretur.

s ¶ Nūero fuit. ſ. in bonis vēdētis vinū. nō em̄ h ea q̄. ſ. l. j. pōt capi cōiectura. ꝛ facit. ſ. de leg. iij. l. nuper. ꝛ. j. e. l. ſi q̄s vinū. §. itē acetum.

t ¶ Legata. ſi ſunt parua velut amphoꝛas ꝛ cados que cum vino vendi conſueuerunt: vnde ex regionis cōſuetudine hoc potius preſumitur. vt j. eo. l. vino. ꝛ. l. vinum. §. fi.

v ¶ Ciphoꝛum. hec enim ſunt pars ciphoꝛum ſi ſunt adiuncta vel īfixa. vt. ſ. ad exhi. tigni. §. j. Vel dic econtra non ſunt pars quando adhuc non ſunt adiecta. vt. j. de aur. ꝛ arg. le. l. argumento. §. pe.

Voluerit.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

voluerit[a] acceſſionē vini eſſe amphoras: ⁊ ſic inqt loqmur habere nos amphoras mille ad menſurā vini referētes. In dolijs nō puto verū vt vino legato dolia debeantur[b]: maxime ſi depreſſa in cella vinaria fuerint: aut ſunt ea q̄ per magnitudinē difficile mouēt. In cupis[c] aūt ſiue ī cupullis puto admittendū eſſe eadem deberi: niſi pari modo immobiles ī agro velut inſtrumētū agri erant. ¶ Vino legato vtres[d] nō debebuntur: nec culleos quidem deberi dico.

☞ Quantitate legata ſimpliciter electio eſt heredis quale ſoluat: nec conſuetudo teſtatoris inſpicitur. h. d. Bar.

Paulus. Lex. iiij.

Cum certū pondus olei non adiecta q̄litate legat̄: nō ſolet queri cuius generis oleo vti ſolitus[e] fuerit teſtator: aut cuius generis oleum iſtius regionis homines in vſu habeant: ⁊ ideo liberū[f] eſt heredi cuiꝰ vellet generis oleū legatario ſoluere.

☞ Tantū eſt dicere quod natū eſſet quātum dicere qđ natum erit. h. d. Bar.

Caliſtratus. Lex. v.

Cum certus numerus āphorarum vini legatus eſſet ex eo quod ī fundo ſemproniano natum eſſet ⁊ minus natum eſſet[g]: nō amplius[h] deberi placuit: et quaſi taxationis[i] vicē obtinere hec verba quod natum erit[k].

☞ Si teſtator legat vinū ſimpl'r valet legatū etiā abſq; mētione vaſoꝝ.

Proculus. Lex. vj.

Cum vinum heres dare dānatus eſt: quod in amphoris[l] ſeu cadis diffuſum eſt dari debet: etiaꝫ ſi vaſorum mentio facta non eſt. Item ꝙuis cum vaſis et cadis legatum eſt / id quoq; qđ in dolijs[m] eſt legatuꝫ eſſe videtur: ſicuti ſi ſeruos omnes cum peculio cuiuſq; eorum legaſſet: etiam eos quibus peculij nihil eſſet legaſſe videtur[n].

☞ Verbum indefinitū refertur ad oīa. hoc dicit.

Iabolenus. Lex. vij.

Quidam heredem damnauerat dare vxori ſue vinum / oleū / frumētū / acetū / mella / ſalſamēta[o]: trebatiꝰ aiebat ex ſingulis rebꝰ non ampliꝰ deberi ꝙ quātuꝫ heres dare voluiſſet mulieri: quoniam non adiectū eſſe quantuꝫ ex quacūq; re daretur. offilius caſſellius tubero omne quātum paterfamilias reliquiſſet legatū putāt: labeo id probat idq; verum[p] eſt. ¶ Lucio titio tritici modios[q]. c. qui ſinguli pondo. c. ponderant heres dato offiliꝰ nihil legatū eſſe: quod etiaꝫ labeo probat: qm̄ eiuſmodi triticum in reruꝫ natura nō eſſet[r]. quod verum puto.

Pomponius. Lex. viij.

Si heres damnatus ſit dare vinum qđ in dolijs[s] eſſet: ⁊ per legatarium ſteterit quominus accipiat: periculo ſuo heredem facturum[t] ſi id vinum effundet: ſed legatarium petentem viuū ab herede doli mali exceptione placuit ſummoueri: ſi non preſtet id quod propter morā eius dānum paſſus ſit heres.

☞ Omnis liquor ex vinea procedēs ē vinū: ſecus ſi aliūde: niſi ꝯſuetudo vtētiū al'r ſe habeat. h. d. cū. l. ex vſu. ⁊ l. naꝫ al'r. bar.

a ¶ Voluerit. tam ex regionis conſuetudine ꝙ ex vaſorum vilitate. ⁊ q2 ad vſum ppetuum nō parantur. vt. j. eo. l. vino. ⁊ l. vinum. §. fin. Ro.
b ¶ Debeantur. ergo. ſ. de interp̄tatione multū facit vaſorū vilitas. R.
c ¶ In cupis. gn̄a vaſorū dolijs viliora: vt ex p̄dictis hic apparet. Acc.
d ¶ Vtres. vaſa de corio capre cū pilo qbus vtunt̄ tuſcani: ſed cullei forte ſine pilo. vt ⁊. ſ. ď pigno. act. l. ſi. §. fin. ⁊ eſt ratio: q2 in his non ſeruatur vinum ſed de loco ad locuꝫ portatur. vt. j. titu. j. l. q̄ſitum. in fin. ⁊ facit ad. l. ſ. ď leg. iij. l. heres. §. cui. ⁊. j. de penu leg. l. iij. ī fi. ⁊. l. iiij. in prin.

Cum certuꝫ. ¶ Caſus. Legaui tibi c. cados olei ⁊ non adieci q̄litatē olei ⁊ deceſſi. certe pōt heres meus tibi ſoluere oleū cuiuſcūq; generis ſit. duꝫ tn̄ nō viliſſimi gn̄is: nec inquiret̄ in hoc caſu cuius gn̄is oleo ego eram ſolitus vti: aut cuius generis oleuꝫ habeāt in vſu homines regionis mee. Viuia.

e ¶ Solitꝰ. in dubijs non ſemp ſtatur defuncti conſuetudini. vt. j. de ali. le. l. a filio. §. fin. ſ3 regulariter ꝯtra. vt. ſ. de leg. iij. l. nūmis. ⁊. ſ. tit. j. l. ij. ī fi. ⁊. ſ. de teſta. hēdes. §. ſ3 ⁊ ſi notā. in fin. §. ⁊. j. de ali. ⁊ ciba. lega. cum alimenta. et. ſ. de lega. j. ſi ſeruus pluriuꝫ. que ſunt contra. Solu. defunctus hic dicit dediſſe expreſſe electionē heredi: ſed hoc eſt diuinare: vel ſm Ro. hic ſpeciale. Sed quare aliud ꝙ in nūmis. vt. d. l. nummis: Reſpō. hic. ſ. conſuetudo defuncti ⁊ regionis ⁊ alia quedam in nummis conſiderantur. vt. d. l. nummis. qm̄ eorū dubietas ꝙto in pluribus conſiſtit. ſ. materia / pondere / forma / ⁊ vſu. ⁊ ꝙto in ſingulis vniuerſiſq; legatis variat̄ vtilitas tāto eorū inquiri magis ꝙ ī oleo ītereſt cōſuetudo p̄riſfamilias defuncti: vel dic vſus loquēdi nō vtēdi vt ibi no. l3 ſit arg. ꝯ. j. eo. l. ex vſu. Accur. Additio. Dic ſm Bar. hic ꝙ ibi erat īcertū genus rei legate ⁊ etiā qualitas. hic vero qualitas tm̄. ſed de hoc vide latius Bar. hic.

f ¶ Liberū. ſc3 arbitriū. dummodo mediocre. vt. ſ. de leg. j. l. legato. ⁊ de edil. edic. l. ſi quid. Sed arg. contra. ſ. man. l. fideiuſſorem. ⁊. ſ. de lega. iij. l. nūmis. ſed dic vt no. in. d. l. legato. Item ꝙ dicit heredeꝫ eligere. ✠ Eſt cōtra. inſti. de leg. §. ſi gn̄aliter. ⁊. ſ. ti. j. l. ij. §. j. Solu. hic teſtator expreſſe voluit: ſ3 ibi noluit. Vel dic ꝙ teſtator reliquit in bonis ſuis oleū. vnde eſt idē qđ eſſet vbi de certis reliquiſſet incertū. vt. ſ. de leg. j. l. ſi qs a filio. §. pe. al's legatarij eſſet electio. ⁊ facit. ſ. de contrahen. empt. l. cōprehenſum. Accur.

✠ Quid ſi legatarius ante aliā hereditatē occupaſſet legatū. vide ⁊ de materia optionis p glo. ⁊ doc. ī l. j. C. quoꝝ leg.

Cum certus. ¶ Caſus. Legaui tibi centum amphoras vini quod in fundo meo ſemproniano naſcetur ⁊ deceſſi. ⁊ poſtea venerunt vindemie. ⁊ nō recollegit heres meus de dicto fundo niſi. l. amphoras. certe non dabit tibi niſi dictas. l. amphoras. nam dicta verba ſuprapoſita qđ natum erit ⁊c. obtinent vim taxationis. vt ita demū centuꝫ amphoras poſſis petere. ſi in dicto fundo naſcentur. Viuia.

g ¶ Natum eſſet. tunc vel eo anno quo deceſſit teſtator.
h ¶ Non amplius. ſc3 ꝙ natum eſſet.
i ¶ Taxationis. id eſt determinationis. vt ita demum petat tm̄ ſi tm̄ natum erit. vt. ſ. de contrahen. empt. ſi debitor. §. veriſimile. ſecus ſi dictū eſſet decem pondo ex illo fundo: tunc eniꝫ expectatur. vt. j. de ver. obli. inter ſtipulantem. §. ſacram. Azo. Item ſecus cuꝫ in ſingulis annis ad alimenta vel ſimpliciter ſingulis annis aliquid relinquitur ex illo fundo. vt. j. eo. ex eo. ⁊. j. de alimē. leg. l. lucius. ⁊. j. quādo di. le. ce. l. firmio.

in prin. ⁊. ſ. de an. lega. l. legatū. §. j. ⁊ facit ad. l. ſ. de lega. ij. l. antepe. §. ciuibus. ⁊. ſ. de iudi. ſi fideicōmiſſum. §. quid tamē.
k ¶ Natum erit. ſc3 in eo fundo. R.

Cum vinum. ¶ Caſus. Legaui vinū meum titio: certe nō ſolū vinum quod eſt in dolijs / ſed etiaꝫ illud quod eſt in amphoris ⁊ cadis dꝫ dari titio. ꝙuis nō fecerim dictorum vaſorū mētionē cuꝫ legaui. Sed qd ſi legaui ei vinū cū vaſis ⁊ cadis: certe nō ſoluꝫ illud debetur ei quod eſt in vaſis ⁊ cadis: ſed etiā illud quod ē in dolijs: ſicuti ſi legaſſem ei ſeruos meos omnes cuꝫ peculio cuiuſq; eorū video2 ei legaſſe etiā illos qui nō habent peculium. Viuia.

l ¶ Quod in amphoris. nunc reſpondet.
m ¶ Qđ ī dolijs. que dolia non dicunt̄ vaſa cum ſint magna: at vaſa parua. vt. ſ. eo. ſi cui. §. j.
n ¶ Videt̄. talis eīm adiectio nihil niſi augmētuꝫ ſignificare pōt. Ro. ſic ſ. de leg. j. l. ſi cui. ī prin. ⁊. l. ſi ācilla. ⁊. j. de aur. ⁊ arg. lega. l. ſi qs. ⁊. j. eo. l. vinū. in prin. Item ꝯtra ſ. de leg. iij. l. heres. §. penul. ſed nō eſt cōtra. Itē facit. j. e. l. vinum.

Quidaꝫ. ¶ Caſus. Titiꝰ legauit vxori ſue oleū / ⁊ vinū / ⁊ frumentum / ⁊ acetū / ⁊ mella / ⁊ ſalſamenta: ⁊ deceſſit. mō querit̄ quantū debeat habere mulier de q̄libet p̄dictoruꝫ: Et rn̄. ꝙ totum legatuꝫ ei videtur ꝙtū dictus titiꝰ ei reliqt in hereditate ſua de oībꝰ predictis. reprobata ſententia trebatij q dixit: ex ſingulis nō ampliꝰ vxori deberi ꝙ ꝙtū hēs vellet dare mulieri. ¶ Lucio titio. Seius ita dixit in teſtamento ſuo. lucio titio tritici modios. c. qui modij ſingulj pondo. c. ponderant heres dato: ⁊ deceſſit. modo q̄ritur an aliqđ triticum debeat lucio titio: Et dicitur ꝙ non: quia in rerū natura nō eſt aliquod triticū: quod tantum pōderet: vt dixit ſeius teſtator. Viuia.

o ¶ Salſamēta. i. materias vn̄ cōſueuerūt facere ſalſamēta q̄ ſunt ſaluia / ſerpillum / piper / allia / ſal / petroſillū: ex his fit ſalſa ſi non eſt ſn̄ia falſa. Salſa de q̄ fieri pōt.
p ¶ Verum eſt. q2 verbū generale vniuerſaliter eſt intelligēdum. ſic. j. de aur. ⁊ arg. leg. l. ſi. §. vxori. ⁊. ſ. de leg. ij. ſi ita legatum. in prin. ⁊. C. que res pigno. obli. poſ. l. ſi. ⁊. ſ. de ſerui. vrba. pred. ſi ſeruitus. Item aliud iu ſtipu. ꝙ hic in legato. vt. j. de verb. oblig. triticum. ⁊. l. ſi ita ſtipulatus fuero. in prin. ⁊. ſ. de iure do. l. cum poſt. §. gener. Itē ⁊ in vſuris. vt. ſ. de vſufru. l. quod in ſtipulatione.
q ¶ Modios. al's modia in neutro gn̄e: ⁊ poſtea qui ſinguli ⁊c. ī maſculino. vt. j. de verb. ſig. paulus. al's modios: ⁊ ſic totum in maſculino.
r ¶ Non eſſet. nec eſſe poteſt. vt arg. inſti. de inuti. ſtip. l. j. ⁊. ſ. de lega. j. l. apud iulianum. Accur.

Si heres. ¶ Caſus. Dānaui heredē meū vt daret titio vinū meuꝫ quod in dolijs eſſet ⁊ deceſſi: poſtea ſtetit per titium quominus dictum vinum acciperet: nunquid poteſt heres effundere vinum: Et dicitur ꝙ nō: ſed ſi legatarius petat poſtea ab eo vinum poterit heres eum remouere exceptione doli mali: ſi non preſtaret legatarius ei id quod ꝑpter moram ipſius legatarij damnum paſſurus eſt. Viuia.
s ¶ In dolijs. ⁊ ſic non cedunt vino. vt. ſ. eo. l. ſi cui. §. j.
t ¶ Facturum. quod non foret ſi ven didiſſet. vt. ſ. de peri. ⁊ com. rei ven. l. j. §. licet. ⁊. §. ſi doliare. ⁊ eſt ratio: quia emptor emendo videtur conuenire de accipiendo: que conuentio non eſt in legatario. vt arg. ſ. de act. emp. l. ſi is qui lapides.

UNIVERSIDAD DE HUELVA

Si quis vinū. ¶ Caſus. Legaui titio vinum meum queritur quid cōtineatur appellatione vini. Itē legaui titio acetum meum: q̄rit qd cōtineat appellatiōe aceti. ⁊ hec plane ſoluunt a princ. huius. l. vſq; ad. l. ex eo vino. ⁊ magis eſt plana littera ꝙ eſſet caſus poſitio. Viuia.

a ¶ Si quis vinum. ſ. ſolum. R.

b ¶ Mulſum. id eſt nectar. Accur.

† Facit iſta l. et eſt opti. arg ꝓ dn̄is creteſſib⁹ ad hoc ꝙ malueſia ſit vinū. de q̄ per doct. in. l. ſi cui. §. viuū. ſ. eo. ti.

c ¶ Hidromeli. quod fit de aqua ⁊ melle. ⁊ eſt hidromeli genitiui caſus: ⁊ abundat vnum nec.

d ¶ Et paſſum. id eſt maturum. Accur.

e ¶ Defrutum. forſan id ſic dictū ꝙ d vſu ſit ſublatum: vt ꝙ diu poſſit ſeruetur ⁊ eſt potior. vt. j. l. ſi. §. j. Accur.

f ¶ Accinaticium. id eſt ad vſum comparatum. ⁊ pſertur penultima correpta.

g ¶ Cidroneuz. quod fit ex pomis cotanis.

h ¶ Non continebuntur. al's non: ⁊ al's ſine non: ⁊ vtrunq; poteſt legi ſm cōſuetudinem teſtantis. vt. j. §. proxi. et facit. j. l. fina. §. ſi cui.

i ¶ Hec omnia. que diximus vini numero nō cōtineri.

k ¶ Habebuntur. ſub vini appellatione continētur.

l ¶ Totum vinum. ſcilicet nedum pars.

Vſus viuētis volūtatē deficientis dubiaȝ declarat.

m ¶ Quod vini numero. id eſt vſu ſimili cuius vſus viuentis voluntatem deficientis: al's dubiam declarat. vt dixi. ſ. codē. l. j. ⁊ de ſuppel. le. l. labeo.

n ¶ Demonſtratum eſt. Nota inſpici tempus teſtamenti. ſic. j. de li. lega. aurelius. §. teſtamento. ⁊. §. titius. ⁊. j. de auro ⁊ argen. lega. l. ſi ita. et. ſ. de leg. iij. vxoreȝ. §. teſtamento. Sed contra. ſ. titu. j. l. fina. ſed dic vt dixi. ſ. de leg. iij. l. vxori. §. j. Accur.

o ¶ Aduerſetur. quā certe aduerſari credo: niſi aliud liqueat ſȝ quoſdā. Accurſius.

p ¶ Vini numero habuit. ſcilicet de illo vino paterno.

q ¶ Serui habuerūt. ſcilicet vſum vini etiaȝ ſi eſt acetum ⁊ ita non teſtatoris: ſed ſeruorum vſus inſpicitur: ſed in ſuperiori teſtatoris non patris. Accur.

r ¶ Diuerſe. ſ. hoc dicunt ⁊ ſubaudi rn̄. ꝙ id eſt quia ⁊c.

s ¶ Teſtatoris. id eſt cepit vti pro vino, quo pater pro aceto vtebatur: vel econtra ⁊ deſijt eſſe in vſu patris quod ſecus eſt in peculio: vt ſubijcit. Accurſius.

t ¶ Item ſi vinum. hic. §. cum. ll. ſeq. coniungitur.

v ¶ Ex vſu. eſtimabit. qd al's ſepe cōtingit. vt. j. de pecu. leg. l. dn̄s ſticho. §. teſtamēto. ⁊. j. de ſuppel. le. l. legata. §. fi. Accur.

x ¶ Nam aliter. Quis finis. ſic. j. de verbo. obli. eū qui kalendis. vbi de primis kalendis intelligit ne al's nō inueniat finis.

Ex eo vino. ¶ Caſus. Ita dixi in teſtamēto meo. ex eo vino quod in fundo titiano naſcetur: heres me⁹ amphoras. x. dato titio ſingulis annis. ⁊ poſtea deceſſi. ⁊ poſtea in ſequēti āno fuerūt in dicto fundo. xx. amphore vini. ⁊ in alio ſequēti nō fuit aliquid. certe debet heres dare titio. x. amphoras vini: etiā in iſto ſcdo anno de eo quod natū fuit in primo anno. ⁊ hoc niſi voluntas mea huic ſentētie aduerſet. Viuia.

Vlpianus. Lex. ix.

Si quis vinū[a] † legauerit oē continet quod ex vinea natum vinū ꝑmāſit: ſȝ ſi mulſum[b] ſit factū: vini appellatione non continebit ꝓprie: niſi forte pr̄familias etiaȝ de hoc ſenſit: certe zithim qd quibuſdā prouincijs ex tritico vel hordeo vel ex pane conficitur / nō cōtinebitur. ſimili mō nec camum nec ceruiſia continebit: nec hidromeli[c] quid conditum: nec hoc puto niſi alia mens teſtantis fuit: cenomelli plane. i. vinū dulciſſimum continebitur: ⁊ paſſum[d] (niſi contraria mens ſit) continebit. defrutum[e] nō cōtinebit: qd potius cōditure loco fuit accinaticium[f] plane vino nō cōtinebitur: cidroneum[g] ⁊ ſi qua alia ſunt que non ex vinea fiunt vini appellatione non continebūtur[h]. Item acetū vini appellatiōe non continebit: hec oīa[i] ita demū vini noīe nō cōtinebuntur: ſi modo vini nūero a teſtatore nō ſunt habita. alioqn ſabin⁹ ſcribit oīa vini appellatione cōtineri que vini nūero paterfamilias habuit. igitur acetū qd vini noīe pr̄familias habuit et zithum ⁊ camum et cetera que ꝓ hoīm affectione atq; vſu numero vini habebuntur[k]: ꝙ ſi totum vinuȝ[l] qd paterfamilias habuit coacuit: non extinguit legatū. ¶ Si acetuȝ qs legauerit nō cōtinebit acetuȝ qd vini numero[m] teſtator habuit: āblema autē cōtinebitur: q2 aceti numero fuit. Itē ſi quis vinū qd habuit legauit: deinde coacuit: lȝ poſtea ī aceti locū tranſlatum ſit a pr̄familias: vino legato cōtinebit: q2 id qd teſtamēti facti tpe vinum fuit demonſtratum eſt[n]: ⁊ eſt hoc verū niſi voluntas aduerſetur[o]. Vino auteȝ pr̄no legato id demū legatū videtur qd teſtator vini nūero habuit[p] nō qd pater. ¶ Iteȝ ſi peculiare vinum legatum ſit / id cōtinebitur qd ſerui habuerunt[q]: cur tā diuerſe[r]? ꝙ paternum vinū iaȝ cepit vſ⁹ ipſius teſtatoris[s] eſſe: at peculiare in vſu ſeruorum remanſit. ¶ Item ſi vinum[t] vetus ſit legatum.

Neratius. Lex. x.

Ex vſu teſtatoris legatū eſtimabitur[v]. i. quot annorum vino pro vetere vtebatur: quod ſi non appareat.

Vlpianus. Lex. xj.

Vetus accipietur qd nō eſt nouum: id eſt ⁊ āni prioris vinum appellatione veteris continebitur.

Paulus. Lex. xij.

Nam aliter obſeruantib⁹ qs finis[x] ſit: aut quod initium veteris vini ſumeretur.

☞ Si legatum non poteſt ſolui ex fructibus fundus vnius anni. ſupplebit de fructibus alterius anni. h. d.

Vlpianus. Lex. xiij.

Ex eo vino quod ī illo fundo naſcetur heres me⁹ amphoras. x. quotānis[y] in annos ſingulos dato: quo anno natū non fuiſſet ex ſuperiori anno eius fundi eū numerum amphorarum heredeȝ daturum ſabinus exiſtimat[z]: que ſententia ſi voluntati non aduerſatur mihi quoq; placet.

Pomponius. Lex. xiiij.

Vino legato ea demum vaſa ſequuntur que ita diffuſa ſunt / vt non ad perpetuū[a] vſuȝ vaſa reſeruarētur: veluti amphore ⁊ cadi[b].

Proculus. Lex. xv.

Vinū cum vaſis[c] legauit: negat trebati⁹[d] qd ī dolijs ſit deberi: ⁊ ſenſum teſtatoris alium putat eſſe[e]: verborum aliuȝ[f]: ceterū[g] dolia ī vaſis vinarijs nō eēnt[h]: ergo[i] ⁊ ſi dolia ī vaſis vinarijs nō ſunt / tamē nō cōcederet trebatius vinum quod in dolijs eſſet[k] id eſt

y ¶ Quotānis. ſub. i. ⁊ ſic qd ſequit eſt expoſitio ꝑcedētis. alij habent in textu. Itē no. in ſingulos annos. al's ſecus. vt no. ſ. eo. cū certus.

z ¶ Exiſtimat. facit. j. de ali. le. l. lucius. ⁊. ſ. de an. le. l. legatum. §. j. ⁊. ſ. locati. l. ſi vno. ⁊. C. locati. l. licet.

Vino. ¶ Caſus. Legaui titio vinū meū: certe ea vaſa debent dari legatario que ita diffuſa ſunt vt non ſeruent ad ꝑpetuū vſum: ſicut ſunt amphore ⁊ cadi. Viuia.

a ¶ Perpetuū. ſed q̄ magis cū ipſo vino vendat. R. vt. j. l. pri. §. illud.

b ¶ Et cadi. hec enim cedunt. vt. ſ. e. ſi cui. §. j.

Vinuȝ cum vaſis. ¶ Caſus. Ego legaui titio vinū cuȝ vaſis nūqd debebit vinum qd eſt in amphoris ⁊ cadis ⁊ etiā illud quod eſt ī dolijs? Trebati⁹ putat nō deberi titio: et dicebat ſenſum mei teſtatoris q ita legaui aliū eſſe ⁊ ſenſum verborū meoruȝ eſſe alium. vnde dicebat ꝙ lȝ teſtator ſenſerim de vino: verba tamē mea nō poſſunt hoc portare vt debeat vinū quod eſt in dolijs: q2 dicebat ꝙ dolia nō continebant appellatione vaſoruȝ vinariorū. ſed dict⁹ trebati⁹ in oībus male dixit: quia appellatione vaſorū bene continent dolia. vt ⁊. j. de ver. ſig. vinaria. ſed ⁊ ſi non cōtinerent tn̄ nō eſſet cōcedendū trebatio dicenti nō eſſe legatum vinum qd in dolijs eſſet. i. qd in vaſis non eſſet. i. in amphoris ⁊ cadis / īmo bene eſt: ⁊ videtur legatuȝ: perinde eſt eniȝ ac ſi legatum eſſet vinū ⁊ vaſa vn̄ lȝ ſȝ trebatiū nō eſſent legata dolia tn̄ totuȝ vinū debet nedū ꝙ ipē mētit⁹ fuit duȝ dixit ꝙ dolia nō continent in vaſis vinarijs vt dictum eſt. Item quid ſi legaui dicto titio vinum in vaſis? certe debentur titio amphore et cadi: nō autē dolia: ⁊ eſt rō plana in lr̄a. Viuia.

c ¶ Vinum cuȝ vaſis. qd eſt ac ſi vinum ⁊ vaſa. vt ſ. de leg. j. titie textores. §. nihil. ⁊. l. ſi quis inglinos. §. ſi ita.

d ¶ Negat trebati⁹. ⁊ male. vt. j. patet.

e ¶ Alium putat eſſe. i. latiorē forſitan cum de oī vino cogitauerit. R.

f ¶ Verborum alium. ſ. ſtrictioreȝ. vt de eo ſolo quod ſit in vaſis: ⁊ ſic ſenſui verba deſunt. R.

g ¶ Ceterū. ꝓ ſed: al's ꝓ certe: al's eſt ceterorū. ſ. verborū: q̄ eſt falſa. Acc.

h ¶ Nō eſſent. vn̄ vino legato ſimpl'r vaſa cedūt nō dolia. vt. ſ. eo. ſi cui. §. j. vnde videbatur de vino in dolijs poſito non cōtineri. nec de dolijs ⁊ pro trebatio q̄ ad dolia: ſed ꝯ eū quo ad vinū in eis poſitū eſt. ſ. e. l. cū vinū. §. itē ꝙuis. Itē ⁊ pro eo quo ad dolia. j. eo. proxi. §. in fi. ſed contra eum quo ad dolia. j. de verb. ſig. l. vinaria. dicas ergo cum expſſit cū vaſis ꝙ etiam dolia debeantur. vt. d. l. vinaria. Itē ⁊ pro hoc eſt quod ſubijcit nō eſſet: quaſi dicat quod non concedo. Accur.

i ¶ Ergo. ideo ꝙ doliare vinum non continetur legato: putat trebatius licet ꝑperam. R. ſed melius eſſet in littera ego ſcȝ proculus.

k ¶ In dolijs eſſet. al's non eſſet: ⁊ tunc dic non concederē. i. non aſſentirem: ⁊ aſſume non concederē dico vinum ⁊c. al's deeſt. ⁊ eſt plana: ⁊ ſm hoc dic in vaſis non eſſet prout ipſe accipiebat vaſa. ⁊ facit. j. de auro ⁊ argento lega. l. ſi quis.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

a Legatos. Quid de dolijs. dic vt. ſ. proxi.
b Cum his amphoris. ideo quia cū eiſdē legatū pſumitur apud nos romanos: non ergo talis preſumptio meo habetur iudicio apud eos qui cum vaſis non cōſueuerunt vina vendere. vt. j. titu. j. l. cū de lanionis. §. aſinam. R. ꝛ facit ad hunc. §. ſ. l. proxi. ꝛ. l. ſi cui. §. j.

quod in vaſis non eſſet non eſſe legatum. Jllud verum eſſe puto cui vinū legatum cum vaſis erit: ei amphoras cados / in quibus vina diffuſa ſeruamus legatos[a] eſſe: vinum enim in amphoras ꝛ cados ac mente diffundimus: vt in his ſit donec vſus cauſa probaretur: et ſcilicet cum his[b] amphoris et cadis id vendimus: in dolia autem aliam mentem conijcimus: ſcilicet vt ex his poſtea vel in amphoras et cados diffundamus: vel ſine ipſis dolijs veneat.

Idem. Lex. xvj.

Qui vinum ſurrentinum[c] in vnalibus[d] habebat diffuſum is tibi legauerat vinū in amphoris[e]: omne illud quoqꝫ qđ in vnalibus fuiſſet legatum eſſe labeo ꝛ trebatius reſponderunt.

A diectiua indefinite vel generaliter vel neutraliter poſita referūtur ad oēs rēs ad quas poſſunt adaptari ratione adiuncti / cuius ſignificatio reſtringitur. hoc dicit Barto.

Cui dulcia[f] legata eſſent ſi nihil aliud teſtamento ſignificetur omnia hec eſſe legata mulſum[g] / paſſum[h] / defrutum / et ſimiles potiones. Jtem vuas / ficus / palmas[i] / caricas[k] / ꝙ ſi ita eſſet legatum vinum amphorarium[l] amineum grecum: et dulcia omnia[m] nihil inter dulcia niſi quod potionis[n] fuiſſet legatum putat labeo ex collatione[o] vini amphorarij:

Quivinum. Caſus. Ego legaui dicto titio oē vinū qđ eſt in amphoris cū haberē vinum in amphoris ꝛ in vnalibus: certe nō ſolū vinū qđ erat in amphoris: ſed etiā illud qđ erat in vnalib⁹ debet titio. ꝛ erant forte vnalia vaſa de terra. Jtē quid ſi legaui dicto titio ſimpliciter omnia dulcia? videor ei legaſſe mulſum qđ fit ex melle ꝛ vino. ꝛ paſſum. i. vuam paſſam q̄ venit de vltra mare: ꝛ defrutū. i. vinū de lambruſca: ꝛ oēs ſiles potiones et vuas et ficus ꝛ palmas. i. dactilos ꝛ caricas. i. ficus caricas. ſi autem ita legaſſem ei vinum amphorarium amineum grecum et oīa dulcia lego titio: nō computabiť inter dulcia niſi qđ potari poteſt. Viuia.
c Qui vinum ſurrentinum. a loco ſic dictum.
d Vnalibus. vaſa de terra forte.
e Jn amphoris. puta dixit teſtator lego vinum qđ eſt in amphoris: ꝛ habebat vinum in amphoris ꝛ vnalibus vel vnalibus tantū: ꝛ nullas habebat amphoras: ꝛ pro hoc. ſ. eod. l. cum vinū. ꝛ. ſ. de leg. j. l. ſi cui ſerui. in princip. ꝛ. j. de alimen. lega. l. a filio. §. fina. ſec⁹ autem ſi dixiſſet vinum quod eſt in amphoris: cum plures haberet amphoras ꝛ plures vnas: et in amphoris nihil: in vnalibus vinum erat: tunc enim nihil videtur legatum. vt. ſ. de lega. j. l. ſed ꝛ ſi certos. ꝛ. l. ſi ſeruus. §. qui quinqꝫ. Accurſius.
f Cui dulcia. ſcꝫ ſimpliciter non facta mentione vini.
g Mulſum. de vino et melle.
h Paſſum. i. vua vltramarina paſſa ꝛ dulcis. Vel dic hoc ꝛ ſequens vt ꝛ. ſ. eo. l. ſi quis vinum.
i Palmas. id eſt dactilos ab arbore de qua naſcuntur: que vocatur palma. Accurſius.
k Caricas. genus rei dulcis non dicas de ficubus caricis boń. quia iā dixit ficus. Accurſius.
l Amphorarium. a loco vel vaſe ſic dictum.
m Omnia. ſub. lego. nam ſunt verba teſtantis: ꝛ caue quia non repetit vinum: quia nullum tunc eſſet dubium. Accurſius.
n Potionis. i. quod poſſit potari.
o Ex collatione. i. cōiunctione. ꝛ ſic no. hic ꝙ precedentia minuunt ſignificatum ſequentiū vel generalitatē: ꝛ econtra ſequēs reſtringit precedentia vt. j. de penu. le. l. nam qđ. §. fi. ꝛ facit ad. §. ſ. eo. l. ſi quis. ꝛ. j. de auro ꝛ argen. leg. l. pediculis. §. idem. Accurſius.
De fundo inſtru. ꝛc. Tractat hic titulus de inſtrumento fundi: ꝛ domus ꝛ patrisfamilias: ꝛ horti / ꝛ taberne / ꝛ caupone / ꝛ balnei / ꝛ ville / ꝛ vine / ꝛ pictoris / ꝛ piſcatoris / ꝛ lanionis / ꝛ piſtoris / ꝛ medici.
Siue cum inſtrumento. Caſus. Legaui titio fundum ſeianum cum inſtrumento: nunqđ poteſt titius accipere ab herede meo fundū ꝛ dimittere inſtrumentum vel econtrario? Et dicitur ꝙ ſic. quia duo legata ſunt: ꝛ idem eſt ſi legaui ei fundum inſtructum. Sed quid ſi poſt dictum legatum alienaui ego teſtator fundum et non inſtrumentum: nunquid poterit dictus legatari⁹ petere inſtrumentum. Et dicitur ꝙ non. Viuianus.
p Jntelliguntur. Sed in primo caſu alterum eſt acceſſorium. in ſecūdo vtrūqꝫ principale. vt. j. eod. l. ſi cui. ꝛ. j. proxi. ſed ꝛ fundo ſimpliciter legato aliqua cedunt. vt. j. eo. l. cui fundus.
q Alienato. ꝛ ſic reuocato legato.
r Non vendicabiť. facit. j. de pecu. le. l. j. ꝛ. ij. et de penu. le. l. ij. ꝛ. j. eo. l. queſitum. §. ſi fundus. Sed contra. inſti. de leg. §. ſi quis ancillas. ꝛ. j. ti. j. l. iij. ꝛ. iiij. So. vt. j. l. ſi cui. Additio. Jntellige iſtā glo. ſm Bart. hic ꝙ fundus fuit voluntarie alienatus: et ſic eſt reuocatum legatū fundi: ideo non poteſt ſtare legatum inſtrumenti cū dixit fundus cum inſtrumēto: qꝛ inſtrumentum eſt acceſſorium: ſecus ſi dixit fundū ꝛ inſtrumentum: vel fundum inſtructum. vt in dicta. l. ſi cui

quod non improbo.

De fundo inſtructo vel inſtrumento legato. Titulus. vij.

Paulus. Lex. j.

Siue cum inſtrumento fundus legat⁹ eſt: ſiue inſtructus duo legata eſſe intelligūtur[p]. Fundo cū inſtrumēto legato et alienato[q]: inſtrumentum non vēdicabitur[r] ex ſententia defuncti.

Prelegatis partibus in virilē deducuntur propter expreſſionem propriorum nominum. h. d. Barto.

Papinianus. Lex. ij.

Cum pater pluribus filijs heredibus ſcriptis[s] duobus preceptionē bonorum auie[t] preter partes[v] hereditarias dediſſet: pro partibus coheredum[x] viriles[y] habituros legatarios placuit.

Legata proprietate inſtrumētū nō videtur eſſe legatum. h. d. Barto.

Dotes[z] prediorum que greco vocabulo. id eſt impoſitiones appellantur: cum non inſtructa legātur[a] legatario non preſtantur[b].

Talia ſunt ſubiecta qualia predicata demonſtrant ꝛ econtra. h. d. Barto.

Idem. Lex. iij.

Fundum inſtructum libertis patronus teſtamento

Cum pr. Caſus. Titia mater mea inſtituit me heredem et deceſſi. poſtea ego feci teſtamentū: ꝛ iſtitui mihi heredes quattuor meos filios. ſ. vnū puta titiū in vna vncia: ꝛ alium puta ſeium in duabus vncijs: ꝛ aliū in ſex: ꝛ aliū in tribus: ꝛ poſtea dicto titio ꝛ ſeio dedi p pceptionē bona dicte mee matris que fuerat eoꝝ auia: ꝛ hoc vltra ptes hereditarias: ꝛ poſtea deceſſi. vnde dicta bona auie debent venire ad dictos meos filios iure hereditario: ꝛ pro partibus quas ei dedi: ſed in iudicio famił. her. debet dictus titi⁹ ꝛ ſeius q fuerunt legatarij ꝙtū ad dictam preceptionem habere partes q̄s habebāt coheredes eoꝝ in dictis bonis auie p modo pſonarum: ꝛ nō ſm partes hereditarias eorū. ſ. titij ꝛ ſeij. Dotes pdioꝝ. Legaui tibi pdiū meū titianū ꝛ ſeianū ſimpliciter: nunquid dotes dictoꝝ pdiorum debenť tibi? Et dicitur ꝙ non. ſecus aūt ſi legaſſem tibi dicta predia inſtructa: quia tūc bene debentur tibi dotes eorum. Viuianus.
s Scriptis. portionibus inequalibus.
t Auie. ſcꝫ paterne cui ſucceſſerat teſtator.
v Preter partes. i. preter eas quas erāt habituri iure hereditario in quibus nil dixit: ꝛ ſi dixiſſet prelegando nō valeret a ſeipſis. vt. ſ. de lega. j. legato. §. j. Accurſius.
x Coheredum. in quibus tenuit prelegatum. vt. d. l. legato.
y Viriles. i. pro numero perſonarū. vt. C. de cadu. tol. l. vnica. §. vbi autē. ꝛ ſic non hereditarias: ꝛ hoc ideo qꝛ propria nomina fuerūt expreſſa: vel forte aliquā pecuniā viriliter iuſſi ſunt dare coheredibus pro hoc legato. vt. j. ad trebel. l. nōnunꝙ. ꝛ. l. penul. ꝛ. ſ. de leg. j. l. ſeruus vni⁹. §. fina. ꝛ. l. ſi heredes nominatim. Accurſius.
z Dotes. vt ſunt inſtrumenta.
a Legātur. legatario: nō cum inſtrumento: ſed ſimpliciter. Accurſi⁹.
b Non preſtantur. ſcꝫ inſtrumenta. qꝛ fundi nihil eſt niſi ꝙ terra ſe tenet paucis exceptis. vt. ſ. de act. emp. l. fundi. ꝛ. ſ. de lega. iij. l. lucius. §. penul. ꝛ. j. eo. l. cum fundus. Jtem not. hic dotem predij inſtrumētū vocari. vt. j. de fideiuſ. l. amiſſi. §. penul. ꝛ. C. ad legē fal. ſi pdiorum. et facit. ſ. de cōtrahen. emp. l. quotiēs. arg. j. eo. l. ſeie. §. tytiāne. ꝛ hoc ſi habes non inſtructa: alꝰs deeſt non. ꝛ tunc dic dotes prediorum non vocari inſtrumenta: ſed forte quod eſt in ſuppellectili vel ornatu: ad qđ eſt. j. eo. l. queſitum. §. ſuppellex. ꝛ. §. fina.
Fundū. Caſus. Quattuor meis libertis legaui fundū titianū inſtructū: poſtea feci codicillos ꝛ in eis petij vt liberti morientes partes eorū dicti fundi reſtituerēt ſupſtitib⁹ libertis: nec habui mētionē inſtrumēti: ꝛ poſtea deceſſi: poſtea deceſſerūt duo ex libertis: ꝛ ſic dꝫ peruenire pars eoꝝ ad ſupſtites ex fideicō. certe talis veniet ad ſupſtites dict⁹ fūdus q̄lis oībus libertis legatus fuit. i. cū inſtrumētis eiuſdē fundi in

J

UNIVERSIDAD DE HUELVA

legauit[a]: poſtea codicillis petijt vt morientes partes ſuas fundi ſuperſtitibus reſtituerent: nec inſtrumenti mentionem habuit: talem in fideicommiſſi cauſa deductum videri placuit qualis fuerat legatus[b]: ſed medij tēporis augmenta fetuum et partuum: item detrimenta fatalium fideicōmiſſo contineri[c].

Manumiſſio licet inualida extīguit ſerui legatum. b. d. Bart.

Minor. xx. annis inſtructa predia conſobrine ſue dari voluit: et quoſdam ſeruos prediorum viuus manumiſit[d] non idcirco ſerui manumiſſi cum predijs ex cauſa fideicommiſſi preſtabuntur[e]: ꝙ ad libertatem peruenire non poſſunt: idem iuris eſt cum ex quauis alia cauſa libertas non competit.

Magis inſpicit fundus in quo quis operatur ꝙ̄ fundus in quo moratur. hoc dicit Barto.

Iabolenus. Lex. iiij.

Cum quidam duos fundos iunctos haberet: et ex altero boues cum opus feciſſet in alterum reuerterentur vtrūq; fundum cum inſtrumēto legauerat: labeo et trebatius boues ei fundo ceſſuros putant vbi opus feciſſent non vbi manere conſueuiſſent: caſſellius cōtra: labeonis ſententiam probo[f].

Dictio cum ꝛ dictio ꝛ parificātur in coniungendo: ſed in modo cōiungendi differunt. h. d. Barto.

Iabolenus. Lex. v.

Si cui fundum ꝛ inſtrumentum eius legare vis: nil intereſt[g] quomodo leges fundum cum inſtrumento[h]: an fundum et inſtumentum: an fundum inſtructum: paulus immo contra. nam inter ea legata hoc intereſt: ꝙ ſi fundo alienato mortu⁹ fuerit qui ita legauit ex hac ſcriptura fundū cum inſtrumento nihil erit legatum: ex ceteris[i] poterit inſtrumentum eſſe legatum.

Per ſolam ſententiam non fit renouatio vt legatum extinguatur. h. d. Bar.

Sceuola. Lex. vj.

Nepoti legauerat[k] predia que regione certa habuerat: vt inſtructa ſunt cum vino/ grano/ kalendario[l]: et adiecerat hec verba: quicquid erit cum moriar in illa regione: vel quicquid in quacunq; ſpecie erit in illa regione: vel quod meum erit: viua teſtatrice[m] vnus ex debitoribus condemnatus viuente teſtatrice ſatis non fecit[n]: queſitum eſt an quod ex ſententia iudicis deberetur ad nepotem pertineret? Reſpondi nihil proponi cur non[o] deberetur.

In eo in quo apparet eſſe mutata voluntas teſtatoris videtur eſſe reuocatum legatum non in alio. h. d. Barto.

Idem. Lex. vij.

quibus inſtrumentis continentur etiā ancille que poſite erāt in eo gratia fructus querendi. vnde ſi medio tēpore dicte ancille habuerūt partum continebitur partus in fideicōmiſſo: ſed ꝛ decedet de fideicō. illud qđ perijt per fatum. Minor. xx. Titius minor. xx. annis legauit cōſobrine ſue ſeie duo predia inſtructa: ꝛ ſic tacite cōtinebantur ſerui qui in eis erant: ꝛ poſtea anteꝙ̄ decederet quoſdā ex dictis ſeruis manumiſit que manumiſſio non valuit. vt inſtitu. qui ma. nō poſ. §. eadem. ꝛ poſtea deceſſit dictus titius. nunquid dicte ſue cōſobrine debebūtur dicti ſerui de facto manumiſſi? Et videtur ꝙ ſic. qꝛ manumiſſio non valuit: ſed certe dicitur ꝙ nihilomagis ei debebūtur. et idē eſſet ſi ex quacunq; alia cauſa dicta libertas impediretur. Viuianus.

a Legauit. vel cū inſtrumento vel ſimpliciter.

b Fuerat legatus. ſcilicet inſtruct⁹. arg. ſ. mā. ſi vero nō remunerandi. §. idem papinianus.

c Cōtineri. ſed quomō augmentum fetuum animaliū que fuerūt inſtrumenta fundi ad ſtercorādum? forte debet reſtitui cuȝ defuncti iudicio ſunt habiti. vt. j. ad trebel. in fideicommiſſaria: Rñ. ad iſtar peculij legati vbi eſt acceſſio ꝛ diminutio. vt. ſ. de lega. ij. l. peculiū. in princi. ꝛ. j. de pecu. le. l. deniq;. §. fina. ꝛ idem in equitio ꝛ omni vniuerſitate ſub nomine collectiuo legata: vt etiam mora nō commiſſa veniant augmenta. vt. ſ. de vſur. l. eqs. §. equitio. ꝛ aliud in relicto iure inſtitutionis. vt dicta. l. in fideicōmiſſaria. Vel hic cōtinetur non tanꝙ̄ vniuerſitatis augmentum/ ſed tanꝙ̄ inſtrumenti augmentum. vt. j. eod. l. penulti. Vel dic fetuum ꝛ partuum pro eodem poni: ſcilicet ancillarum qui non ſunt fructus. vt. j. ad trebellia. l. mulier. §. ſi heres. ibi: preterea ꝛc. ſed dominus. M. dixit timeo ne hic deſit non. tunc enim littera eſſet plana: ꝛ ꝙ diceres partuuȝ: dices ꝙ non ſunt inſtrumenta hi partus. Item ꝙ dicit de damnis fatalium ✝ contineri: vel ſm. M. non contineri: dic prout fuit in culpa vel non: vtrūq; poſſit eſſe. vt. j. ad trebel. l. mulier. §. ſi heres. ꝛ facit. j. ad trebel. l. deducta. §. hereditatem.

✝ Qñ currant fatalia et qñ nō. vide no. in. c. ex rōne. extra. de app.

d Manumiſit. de facto non de iure propter. l. elieſcentiam. vt inſtitu. qui manumit. non poſ. §. eadem.

e Preſtabuntur. certum eſt enim mutatam voluntatem eſſe in his: licet non teneat manumiſſio. vt ꝛ. j. de adimen. lega. l. ꝛ ideo. ꝛ. l. ſi legatū. in prin. ꝛ. l. legatum. §. fina. ꝛ. ſ. de lega. j. l. plane. in princip. Sed contra. ſ. de lega. j. l. ſeruū filij. §. ſi idem. ꝛ. l. ſi ſeruus legatus. §. ſi ſeruus. ꝛ. ſ. de lega. ij. l. qui teſtamento. Solu. ibi expreſſe legauerat: vnde valet cum non valeat libertas: at hic nō expreſſe legauerat: ſed ſub illo verbo inſtructa. Vel hic loquitur cum viuus manumiſit: ſecus ſi eodem teſtamento. facit. j. de pec. leg. l. cum dominus. §. fi. ꝛ. l. ſeq.

Cum quidam. Caſus. Titius habebat duos fundos: ſcilicet titianum ꝛ ſeianum: et erant ſimul iuncti dicti duo fundi: ꝛ tenebat duos boues in dicto fundo ſeiano de die et nocte: et ſemper cuȝ erat neceſſe faciebant dicti boues opus ſuum in fundo ꝑdicto titiano: ꝛ cū fecerant opus in fundo titiano reuertebantur ad ſtandum in ſeianum: dictus titius fecit teſtamentum et dictum fundum titianum legauit ſeio cum inſtrumento et dictum fundum ſeianum legauit gaio cum inſtrumento/ et poſtea deceſſit: modo queritur cui predictorum fundorum cedant dicti boues? Et dicit ꝙ ei fundo debēt cedere in quo opus faciebant: id eſt titiano. ꝛ non ei fundo in quo manere conſueuerunt. i. ſeiano. Viuianus.

f Probo. Pro iſto. j. de penu. lega. l. nam ꝙ. §. pe. ꝛ. l. fi. et. ſ. de leg. iij. l. ſi ita. cum concor.

Si cui. Caſus. Legaui tibi fundum meum titianum cū inſtrumento: certe debetur tibi fundus ꝛ inſtrumentum: idē eſt ſi legaui tibi fundum ꝛ inſtrumentum. Itē idem eſt ſi legaui tibi fundum inſtructū. Eſt tamen in vno differētia inter dicta legata: quia ſi ego teſtator alienaui dictū funduȝ ſine inſtrumento poſt legata predictis modis a me relicta ex duobus dictis legatis poterit legatarius vendicare inſtrumentum fundi: puta cuȝ ego teſtator legaui fundū et inſtrumentum et cum legaui ei fundum inſtructuȝ. in tertio autem nō: puta cū legaui ei funduȝ cū inſtrumēto. Viuian⁹.

g Nil intereſt. ſcȝ quantuȝ ad hoc. quia ſemper vtrūq; videt̄ eſſe relictū: fundus ꝛ inſtrumentuȝ: ſed tamen primo extincto differentia erit: vt. j. dicit. ꝛ ſic nō obſtat. ſ. de vſufruct. acc. l. ſi quis titio. ꝛ. ſ. de leg. j. l. titie. §. nihil. ꝛ. l. ſi quis inquilinos. §. ſi ita.

h Cū inſtrumento. huius eniȝ ſermonis tenore adeo ſm legatū pmo adherere deſignat̄ vt ei⁹ fultura ſubducta nō poteſt eſſe quin illico ruat. cū ſe ſuſtinere neq̄at vltra. R.

i Ex ceteris. ſcilicet fundū ꝛ inſtrumentū: itē fundum inſtructum: ſed ad hoc ſcōm eſt contra. inſt. de le. §. ſi quis ancillas. ibi: idē erit ſi fundus ꝛc. Solu. quod ibi ſimpliciter hic diſtincte dicitur ꝛ quid miri cum ibi leui ac ſimplici via: quoniam rudibus animis. hic vo diligentiſſima et exactiſſima quoniam prouectis ſingula iura traduntur ſm. R. ſed non placet ꝙ propter rudes ibi male dicat. dic ergo qđ ibi dicit idē eſt: vt fundus inſtructus referatur ad primos duos caſus: ſcȝ de ancilla ꝛ de ſeruis orcinis ꝛ vicarijs ꝛ qđ ſubijcit vel cum inſtrumento: referatur ad proximū: ſcȝ de ſeruo cum peculio. hoc Ioan. non placet. Alij ꝙ illa hanc corrigat in⁹ hoc articulo qđ ſatis dici poteſt. Vel ſm Azo. vt fundo inſtructo legato ꝛ poſtea alienato ‡ extinguitur legatum inſtrumēti: vt ibi. et non extinguatur: vt hic. extinguitur dico inſtrumentū fundi: vt ibi nō inſtrumentū patriſfamilias quod in legato continetur: vbi fundus inſtructus eſt legatus. vt. j. eo. l. queſitum. §. ſed ſi fundus. ꝛ. §. inſtructo. ꝛ hoc etiam in contrario nota. et. C. de verbo. ſigni. l. ij. Item facit. j. titu. j. l. ij. §. j. ꝛ. ſ. ti. ij. l. ij. ꝛ. ſ. e. l. ij. §. j. ꝛ. ſ. de leg. j. l. vij. ꝛ. viij.

‡ Quid ſi alienatum poſtea ſit redemptū an ſupueniēte redēptione fundi redimat̄ legatū dic ꝙ non: vt in. l. cum ſeruis. j. de adi. leg. niſi fi fauore libertat̄: ſm bal. in. l. iij. C. de leg.

Nepoti. Caſus. Titia legauit nepoti ſuo ſeio predia que habebat ad burgū panicalis ſicut erāt inſtructa. ſ. cū vino/ ꝛ grano/ ꝛ kalendō. q̄ in dictis fundis erant. in quo quidē kalendario erant ſcripta noīa debitoꝝ ipſius teſtatricis: ꝛ poſtea dicit dicta titia in eodē teſtamēto: lego dicto meo nepoti qcqd erit. cū moriar in dicta regione burgi panicalis: vel qcqd in quacūq; ſpecie erit ī dicta regione cū moriar poſtea dicta teſtatrix cōuenit vnū ex dictis debitoribus q continebant̄ in dicto kalendario. ꝛ fecit eū condemnari: ꝛ priuſꝙ̄ idem debitoꝛ ei ſatiſfaceret ipſa deceſſit. nunqd debetur nepoti illud quod debet dictus debitoꝛ cōdemnatus? Et dicitur ꝙ ſic. Viuianus.

k Nepoti legauerat. ſcȝ auia.

l Kalendario. hoc expone vt. ſ. de leg. iij. l. qui filium. Accurſius.

m Viua teſtatrice. ꝛ in eadem voluntate durante erga nepotem quod preſumitur propter coniunctionem: al's ſecus. vt. ſ. de leg. iij. l. fideicōmiſſa. §. ſi rem. ꝛ. ſ. de lega. j. l. ſi ſic. §. j. in fine. ſm. R. Sȝ certe ibi plus erat: quia exegerat.

n Satis non fecit. ſufficienter.

o Cur nō. ſ. tam coniuncte perſone: nō igitur fit nouatio per ſnīam ſolam: ſed demū exactione facta. arg. cōtra. C. de execu. rei iudi. l. fi.

Tabernam.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Tabernam[a] cum cenaculo[b] perdule[c] manumiſiſſe teſtamento legauerat cum mercibus et inſtrumentis et ſuppellectili que ibi eſſent. Item horreum[d] vinarium cum vino / et vaſis / et inſtrumento: ⁊ inſtitoribus quos ſecum habere conſueuerat: queſitum eſt cum viuo teſtatore inſula[e] in qua cenaculum fuit quod ei legatuȝ erat exuſta ſit: ⁊ poſt biennium eodem loco conſtituta noua[f]: ⁊ horreum qđ eidem legatuȝ erat a teſtatore venierit: vini autem venditio dilata ſit vt ex eo cōmoda venirent: an vniuerſa legata perdula conſequi poſſit? reſpōdi ea in quibus voluntas mutata eſſet non deberi[g].

☞ Inſtrumenta fūdi dicuntur que gratia colligendorū et conſeruandorū fructuū ſunt parata: et que ſunt illa hic ponūtur exempla.h.d.Bar.

Vlpianus. Lex.viij.

Inſtrumenta fundi ea eſſe q̄ fructus querendi colligendi conſeruādi gratia parata ſūt. Sabinus lib.ij. ad vitel. euidenter enarrat: querendi veluti homines[h] qui agros colunt / et qui eos exercent prepoſiti ve ſunt his quorū numero ſunt villici[i] et monitores[k]: preterea boues domiti et pecora ſtercorandi cauſa parata: vaſa que vtilia[l] culture ſunt: vt aratrum / ligones[m] / ſarculi[n] / falces putatorie bidētes: ⁊ ſi qua ſimilia dici poſſunt. cogēdi[o] quēadmodum torcularia corbes falceſqꝫ meſſorie[p] / falces fenarie[q] calí[r] vindemiatorꝫ exceptorijqꝫ[s] in quibus vue comportantur conſeruandi cauſa quaſi dolia: licet defoſſa non ſint[t]: et cuppe[v] quibuſdam in regionibus accedunt inſtrumento: ſi villa cultior eſt veluti atrienſes[x] ſcoparij[y]: ſed etiam viridaria[z] copiarij[a]: ſi fundus ſaltus paſtioneſqꝫ habeat greges[b] pecorum paſtores ſaltuarij[c].

Paulus. Lex.ix.

De grege ouium ita diſtinguendum eſt: vt ſi ideo cōparatus[d] ſit vt ex eo fructus caperetur non debeatur[e]: ſi vo ideo ꝙ nō aliter ex ſaltu fructus percipi poterit contra erit: q꞉ per greges fructus ex ſaltu percipiuntur.

Vlpianus. Lex.x.

Si redditus[f] etiam ex melle conſtat: aluei apeſqꝫ continentur[g].

Iabolenus. Lex.xj.

Eadem ratio eſt in auibus que in inſulis[h] maritimis aluntur.

Vlpianus. Lex.xij.

Queſitum eſt an frumentuȝ quod cibarijs cultorum paratum foret inſtrumento cederet: et plurimis non placet: quia conſumeretur: quippe inſtrumentuȝ[i] eſt apparatus rerum diutius manſurarum ſine quibus exerceri nequiret poſſeſſio. Accedit[k] eo qđ cibaria victus magis ꝗ colendi cauſa parātur: ſed ego puto ⁊ frumentum et vinum ad cibaria paratum inſtrumento contineri[l]: et ita ſeruium reſpondiſſe auditores eius referunt. Item nonnullis viſum eſt frumentum quod ſe-

Tabernam. ¶ Caſus. Titius in teſtamēto ſuo legauit cuidā ſue liberte quam manumiſerat ⁊ que vocabatur perdula. inſulaȝ ſiue tabernā cū ſenaculo: ⁊ cum mercibus ⁊ inſtrumentis et ſuppellectili que ibi erant ⁊ horreū vinariū cū vino / ⁊ vaſis / ⁊ inſtro: ⁊ cum inſtitoribus quos ibi ſecū habere conſueuerat dictus teſtator: ⁊ poſtea viuēte eodem teſtatore inſula ſiue taberna predicta / in qua erat dictum cenaculum dicte perdule legatum exuſta fuit: ⁊ poſtea idem teſtator refecit aliam nouam ibidē: et poſtea vendidit idem teſtator dictuȝ horreum vinarium quod eidem perdule legauerat: vini autem venditionem diſtulit ad hoc vt poſtea carius illud venderet: et poſtea deceſſit dictus teſtator: modo queritur an vniuerſa predicta legata poſſit conſequi perdula predicta? Et dicitur ꝙ ſic. preter ea in quibus voluntas teſtatoris fuit mutata: mutata autem fuit in inſula ſiue taberna de nouo facta. Item in horreo vinario quod vendidit dictus teſtator. Viuianus.

a ¶ Tabernam.i.domū ad habitandum vtilem. vt.j.de vbo.ſig.taberne. nam ⁊ hic.j.vocat eā inſulam. Accurſius.

b ¶ Cenaculo. locus vbi cenat paterfamilias vel vbi fit cena: ex quo loco frequenter aqua projicitur. vt.ſ.de his q deiec. ſi vero. Accurſius.

c ¶ Perdule. propriū nomen ancille quā manumiſit inter viuos vel in teſtamēto: ⁊ ideo ꝙ dicit teſtamēto poteſt determinare precedēs manumiſſe. Vel ſequēs verbum legauerat. Accur.

d ¶ Itē horreū. In quo vinum eſt repoſituȝ. Vel dic in quo triticum ⁊ hordeū vnde fit vinū eſt repoſitū. vt.ſ.ti.j.l.ſi quis vinū.§.j. Accur.

e ¶ Inſula.i.taberna.

f ¶ Noua.ſcȝ fuerit.

g ¶ Non deberi. ſic ergo taberna.i. inſula exuſta ⁊ poſtea a teſtatore noua facta nō debet. vt.ſ.de leg.ij.l.peculiū.§.j.⁊.ſ.de vſufru.l.qui vſumfru.in prin.⁊.ſ.qui.mo.vſufru.amit.l.quid tamē.§.j.⁊.§.antepenul. ⁊ ſi.⁊.ſ.de leg.j.l.ſi ita legatū.§.ſi. Item nec horreū debetur cū teſtator illud vendiderit. vt.ſ.eo.l.ſi cui.⁊.ſ.de leg.j.l.vj.⁊.l.ſi ex toto.in princi. et.ſ.de leg.iij.l.fideicōmiſſa.§.ſi rem.⁊ inſtitu.de leg.§.ſi rem ſuam. vinū aūt cū vaſis debebit: nihil enim prohibet in quibuſdam tenere voluntatem: in qbuſdā mutatā eſſe. vt.d.l.ſi ex toto.i prin.⁊ facit ad hanc.l. j.de auro et argen.leg.l.ſeia.

Inſtrumēta. ¶ Caſus. Legaui tibi fundū ⁊ inſtrumenta fundi. et deceſſi: q̄rit qđ noīe inſtrī fūdi ꝯtineat. Et dr ꝙ illa ꝯtinent q̄ parata ſūt a me teſtatore grā q̄rendi fruct⁹ ⁊ grā cogendi ſiue colligendi fructus: ⁊ gratia ꝯſeruādi: q̄ aūt parata videant grā q̄rendi fruct⁹ et q̄ grā cogendi ⁊ q̄ grā cōſeruādi plane dr vſqꝫ ad finē legis. Sed nūqd in dicto legato cōtinet grex ouiū q erat in dicto fūdo: ⁊ diſtinguit. vtrū comparaueram gregē vt ex eo fruct⁹ caperet: ⁊ tūc nō cōtinet in dicto legato: ſi vo ideo cōparauerā: q꞉ nō aliter ex fundo ſiue ſaltu vbi erat fundus fruct⁹ ꝑcipi poterat. niſi eſſet ibi grex q ſtercoraret agrū: ⁊ tunc bene cōtinebit in legato ⁊ idē in alueis apiū: ⁊ in auibus ex quibus habeat fundus redditū: ⁊ in frumento ⁊ vino ad cibaria parato cultoꝝ fundi: et illo frumēto quod paratū erat in fundo cauſa ſeminis. ⁊ hoc vſqꝫ ad l.queſitū.§.conſerandi. Viuianus.

h ¶ Homines.i.ſeruos.

i ¶ Villici. qui occaſione fructuum inſiſtunt. vt.j.eo.l.ville.

k ¶ Et monitores.i.qui agros monent.i. muniunt foſſatis ⁊ ſepibus: vel qui monent laboratores.

l ¶ Vtilia. in qbus portant blada ad ſeminādū vel vinū laborantibus.

m ¶ Ligones.i.ſarpe.

n ¶ Sarculi. ſunt cultri qbus terra ſcindit: vel parue ſarpe ad arandū fabas ⁊ meligas. itē bidentes.i. vomeres vel gomeres: q vndiqꝫ ſcindūt terram: vel furce vel raſtelli q plures habent dentes: ⁊ facit ad.l.ſ.de peti.here. ſi a patre.§.ſi.⁊.C.de verbo.ſig.l.ij.

o ¶ Cogendi. ſcȝ ſunt inſtrumenta.

p ¶ Meſſorie.i.ſegule.

q ¶ Fenarie. id eſt ſece.

r ¶ Cali.i.caniſtri ad vindemiandum in eis.

s ¶ Exceptorij.i.corbes ⁊ caſtellate: ſed torcularia ſunt canales ⁊ tinacij.

t ¶ Defoſſa non ſint. igit ⁊ ſi ſint defoſſa inſtrumēta appellatione fundi cōtinentur: ſecus autē dicēdum de inſtrumento domus: q꞉ id qđ defoſſum eſt pars domus eſt: ergo nō poterit dici domus inſtrumētū. vt.ſ.de actio. emp.l.granaria. et.j.e.l. q̄ſituȝ.§.papinian⁹ ait. ſed certe ⁊ in fundo idem erit dicēdū. vt.j.eo. queſitum.§.ea vo.ſȝ certe erit diſtinguendū. vt.j.eo.cū fundus. Accurſius.

v ¶ Cuppe. vaſa q̄dam ſunt lapidea de terra facta. H.⁊ hic puncta: ⁊ qđ ſubijcit qbuſdam ⁊c. incipit alia oratio.

x ¶ Atriēſes. qui purgāt vel cuſtodiūt atriū. vt.ſ. nau.cau.l.j.§.j.

y ¶ Scoparij. id eſt q ſcopis domū purgant. vnde in euangelio: ſcopis mundatam. Matt.xij. ⁊ Luce.xi.

z ¶ Viridaria.ſ. ſunt inſtrumēta fundi artificialiter facta: al's pars fundi ſunt. vt.j.e. queſitum. §.ea vero.

a ¶ Copiarij.i.q ornāt et ordinant ſalut⁹ fundi. vt ſ.de leg.iij.cū q̄reretur.§.ſi.

b ¶ Greges. hoc dic vt.j.l.proxi.

c ¶ Saltuarij. q cuſtodiūt fundū: ⁊ tuent magis ꝗ fructib⁹ colligendis ꝑſint. vt.ſ.de leg.iij.cū q̄reret.§.ſi.⁊.j.e.l.queſitū.§.ſaltuariuȝ.

d De grege. Comparatus. ſcȝ principaliter.

e ¶ Debeat. inſtrumento fundi legato. ⁊ eſt ad hoc.C.de vbo.ſigni.l.ij.⁊.ſ.de leg.iij.cū quereret.§.pe. ſi autē pro vtroqꝫ. dic vt.j.e.l. q̄ſitum.§.ſi quis eodem.

f Si redditus. ſcȝ fūdi vt q꞉ locus aptus erat ad mel propter flores et aquam ⁊ alia q̄ apes deſiderant: ⁊ non ad aliū fructū. ⁊ facit.j. eo.l.q̄ſitum.§.⁊ ſi ab aucupio.

g ¶ Cōtinent. fūdi inſtrumento legato.

Eadē ratio. ¶ Hec lex diuidit in tres partes. Primo ponit quid ſit inſtrumentū fundi vſqꝫ ad.§.ſi dom⁹. Scdo quid ſit inſtrumentū dom⁹ vſqꝫ ad.§.ſed ſi fundus. Tertio que ſit differentia inter legatū fundi ſimul inſtructi: ⁊ ſimul cū inſtrumento: ⁊ circa hoc multa dicta interſerit vſqꝫ ad finem.l. Bar. Diuiſio.

h ¶ In inſulis. vt pauonib⁹ et faſianis ſicut ⁊ cuniculis: vt in lacu puſino. ⁊ facit.j.eo.q̄ſitū.§.ſi in agro.⁊.§. ſi ab aucupio.

i Queſitum. Inſtrumentum principale. R. et eſt hic diffinitio inſtrumenti. ſic ⁊.j.eod.§.ſed ſi fundus.⁊.ſ.de tribu.l.procuratoris.§.ſi propter.

k ¶ Accedit.ſ.ſnīa illoꝝ qui dicūt non eſſe inſtrumentū. R. ⁊ facit.C.de verbo.ſig.l.j.⁊.ij.⁊.ſ.de vſufruc.l.item ſi fūdi.§.ſeminatorios.

l ¶ Contineri. per medium acceſſionis iure.

¶ Conſeruandi. ¶ Caſus. Dictũ eſt. ſ. eo. inſtrumenta de quibuſdam quibus fructus cõſeruantur: que quidẽ ↄtinentur in inſtrumẽto fundi: nũc adiungit alia ſicut ſunt granaria q̃ ſunt in fundo inſtructo legato ⁊ vrcei/ ⁊ capſelle/ ⁊ iumenta/ ⁊ vehiculi/ ⁊ naues/ ⁊ cuppe/ ⁊ culei que pa rata erant in fundo cauſa exportandi fructus de fundo. Sed quid ſi teſtatoꝛ legauit alijs quoſdam ex hominibus: ſiue ſeruis qui erãt in fundo quem titio legauit inſtructũ: nunqd alij qui remãſerũt in fundo cõtinebuntur in inſtrumẽto fundi? Et dꝛ q ſic. lꝫ alphen⁹ diceret contrarium: ſeruus autẽ qui quaſi colon⁹ in agro erat nõ ↄtinet̃ in inſtrumẽto fundi. Viuia.

n ¶ Pulmentaria. i. farina de oꝛdeo. Accurſius.

o ¶ Sed an inſtrumenti. reuocat in dubium: quod tamen iam ſoluerat: licet non ita aperte.

p ¶ Ruſticoꝛum. i. operantium. vel. i. inſtrumentoꝛum.

q ¶ Inſtrumenti. vt. j. e. ville. §. fi.

a ¶ Cõſeruãdi fructus. ſ. contineri dicimus.

b ¶ Granaria. de hoc dic vt. ſ. eo. inſtrã. in fi.

c ¶ Urceolos. de terra.

d ¶ Culei. vaſa de coꝛio. vt ⁊. j. de auro ⁊ arg. leg. l. legatum. §. j.

e ¶ Ceteros. nã fundꝫ ⁊ inſtrumentũ vni: ⁊ alij ceteros ſeruos eius fundi.

f ¶ Quaſi colon⁹: ſcꝫ q̃ſi extraneus puta mercede certa conſtituta. vt. j. eo. ſeie. §. liberto. ⁊. l. cum de lanionis. §. j. ⁊. ij.

g ¶ Pro inſtrumẽto. ipſi em̃ inſtrumẽtũ parant.

¶ Saltuariũ. ¶ Caſus. Querit̃ nunqd fundo inſtructo legato contineantur ſaltuarij? Et dicit̃ q ſic: ſiue cuſtodiãt fruct⁹ ſiue fines. Itẽ cõtinetur pictoꝛ ⁊ tonſoꝛ qui ſunt parati cauſa familie ruſtice et faber ⁊ mulieres que panẽ coquant: et illi qui molunt frumentum/ et focaria/ et villica/ ⁊ lanifice/ ⁊ ille que coquunt pulmẽtaria. Itẽ nunqd continent̃ vxoꝛes predictoꝛũ maſculoꝝ? Et dꝛ q ſic. neqꝫ em̃ credẽdum eſt teſtatoꝛem iniũxiſſe tam durã ſeparationẽ. Itẽ cõtinent̃ pecoꝛa que aliqua parte ãni in fundo paſcũtur: et in alia parte anni pabulũ his cõducit̃ aliũde: ⁊ ſerui q aliq̃ pte ãni colũt fundũ: ⁊ in alia parte anni mittunt̃ ad lucrãdum alibi. Itẽ cõtinetur cellarius/ ⁊ hoſtiarius/ et mulio/ ⁊ mole/ ⁊ machine/ ⁊ fenũ/ ⁊ ſtipule/ ⁊ aſinus machinarius: ⁊ machina ſtramẽtaria: ⁊ multa alia nolant̃ h̃ vſqꝫ ad §. ſi fundus nõ ſit ⁊c. q̃rũ q̃dã cõtinent̃ ⁊ q̃dã non: ⁊ eſt planiſſima littera vſqꝫ illuc. Viuianus.

rendi cauſa repoſitum eſt inſtrumento contineri puto: quia et inſtar culture eſſet: et ita conſumitur vt ſemp reponeretur: ſed cauſa ſeminis nihil a cibarijs differt. ¶ Conſeruandi fructus[a] cauſa veluti granaria[b]: quia in his fructus cuſtodiuntur: vrceolos[c] capſellas in quibus fructus componuntur. Sed et ea que exportandoꝛum fructuum cauſa parantur inſtrumenti eſſe conſtat: veluti iumenta/ et vehicula/ et naues/ et cuppe/ ⁊ culei[d]. Alphenus autem ſi quos ex hominibus alijs legauerit: ceteros[e] q in fundo fuerunt non contineri inſtrumento ait: q2 nihil animalis inſtrumento eſſe opinabatur: quod no eſt verum: conſtat enim eos qui agri gratia ibi ſunt inſtrumento contineri. ¶ Queritur an ſeruus qui quaſi colonus[f] in agro erat inſtrumento legato contineatur: et labeo ⁊ pegaſus recte negauerunt: quia non pro inſtrumento[g] in fundo fuerat: etiam ſi ſolitus fuerat ⁊ familie imperare. ¶ Saltuarius autem labeo quidem putat eum demum contineri/ qui fructuum cõſeruandoꝛum gratia paratus ſit: non eum[h] qui finium cuſtodiẽdorum cauſa: ſed neratius etiam hũc (et hoc iure vtimur) vt omnes ſaltuarij contineantur. ¶ Trebatius amplius etiam piſtoꝛem et tonſorem qui familie ruſtice cauſa parati ſunt putat cõtineri. Item fabrũ[i] qui ville reficiende cauſa paratus ſit: et mulieres que panem coquunt queqꝫ villam ſeruant. Itẽ molitoꝛes ſi qui ad vſum ruſticum parati ſunt. Item focariam[k] et villicam[l] ſi modo aliquo officio virum adiuuent. Item lanificas[m] que familiam ruſticam veſtiunt: et que pulmentaria[n] ruſticis coquunt. Sed an inſtrumenti[o] inſtrumentum legato inſtrumento contineatur queritur: hec enim que ruſticoꝛum[p] cauſa parantur: lanifice/ et lane/ et tonſoꝛes/ et fullones/ et focarie non agri ſunt inſtrumentũ ſed inſtrumenti[q]: puto igitur etiaꝫ focariã contineri: ſed et lanificas et ceteros qui ſupꝛa numerati ſunt ⁊ ita ſeruiũ reſpondiſſe auditoꝛes eius referunt. Uxoꝛes[r] quoqꝫ eoꝛum et infantes qui ſupꝛa enumerati ſunt credendum eſt in eadem villa agentes voluiſſe teſtatoꝛem legato contineri: neqꝫ enim duram ſeparationem[s] iniunxiſſe credendum eſt. ¶ Si aliqua parte anni in fundo paſcũtur pecoꝛa aliqua parte his pabulum conducitur: vel ſerui ſi aliqua parte anni per eos ager colitur: aliqua parte in mercedem mittunt: nihilominus inſtrumento continentur[t]: cellarium quoqꝫ: id eſt quod ideo pꝛepoſitum eſt vt res in eo ſalue ſint[v]. Item oſtiariũ[x] mulionem[y] quoqꝫ inſtrumenti eſſe conſtat: et molas[z]/ et machinas[a]/ fenum[b]/ et ſtipulas[c]/ aſinum machinarium: machinam[d] ſtramentariã: vas eneũ in quo ſapa[e] coqueretur: et defrutum fiat et aqua que ad bibendũ lauandamqꝫ familiam paratur inſtrumenti eſſe: et cribꝛa ⁊ plauſtra quibus ſtercus euehatur[f]. Ea vero que ſolo cõtinentur[g] inſtrumenti fundi non eſſe caſſius ſcribit: veluti arũdineta et ſalicta anteqꝫ ceſa ſint: quia fundus fundi inſtrumentum eſſe non poteſt[h]: ſed ſi ceſa ſunt[i] id puto contineri[k]: quia querendo fructui deſeruiũt: idem et in palis erit dicendum. ¶ Si in agro venationes ſint: puto venatoꝛes quoqꝫ et veſtigatoꝛes[l]/ ⁊ canes/ et cetera que ad venationes ſunt neceſſaria inſtrumento contineri: maxime ſi ager ex hoc redditum[m] habuit: ⁊ ſi ab aucupio redditus[n] fuit aucupes et plage[o]: et huius rei inſtrumentum agri inſtrumento continebũtur[p]: nec mirum cum et aues inſtrumento exemplo apium contineri ſabinus et caſſellius putauerunt[q]. ¶ Si quis eodem inſtrumento in plurimis agris vtatur: cuius agri inſtrumentum ſit queritur? Et ego arbitroꝛ ſiquidem apparet voluntas † patrisfamilias cui potius agro deſtinauerat eius eſſe inſtrumentum[r]: ceteri enim agri mutantur: veluti ab hoc agro: ſi non appareat

r ¶ Uxoꝛes. impꝛopꝛie. i. contubernales. vt. C. de incep. nup. cũ ancillis.

s ¶ Duram ſeparationẽ. ſic. C. cõia vtriuſqꝫ iudi. l. poſſeſſionũ. ⁊. ſ. de le. iij. itẽ. §. pe. ⁊. l. vxoꝛẽ. §. codicillis. ⁊. j. ea. l. §. ſed ſi fũd⁹. in fi. §. ⁊ ſi etiã exp̃matur ſuccurritur. vt. ſ. de leg. j. ſi domus. §. q cõfitetur. Accurſius.

t ¶ Cõtinent̃. dũmodo illi agro ſint perpetuo attributi. vt. ſ. de leg. iij. q ſaltum.

v ¶ Salue ſint. vt ſũt maſſarij.

x ¶ Oſtiarium. qui cuſtodit oſtium.

y ¶ Mulionẽ. qui ducit mulum ad molendinũ.

z ¶ Molas. de lapide.

a ¶ Et machinas. id eſt ipſum edificium molendini vel piſtrini. nam ſꝫ H. oẽ artificioſe factum dicitur machina. Machina qd eſt.

b ¶ Fenũ. de pꝛato.

c ¶ Stipulas. que ſecant̃ cũ herba remotis pꝛimo ſpicis. Accur.

d ¶ Machinã. i. archam ad frumentũ tenendum vel aliud artificiũ artificioſe factum.

e ¶ Sapa. i. quoddaꝫ qd fit ad potandũ: dicta q̃ſi parũ ſapoꝛis hñs ſꝫ H. ⁊ de fructu eodem mõ. vt et. ſ. ti. j. l. ſi quis venũ.

f ¶ Euehat̃. in quo ſerua diſtictionẽ trebatij. vt ſ. de act. empt. fundi. §. fi. ⁊ facit in. d. l. fundi. §. labeo. ⁊. ſ. de le. iij. ſeruis vrbanis. in pꝛin.

g ¶ Cõtinent̃. ſecus in dolijs i fũdo affixis. vt. ſ. e. l. inſtrã. §. fi. vel diſtingue poſſint remoueri vel nõ. vt. j. e. cũ fundus.

h ¶ Eſſe nõ põt. talia em̃ q̃diu nõ ſunt ceſa pars fundi ſũt. vt. ſ. de rei vẽ. l. fruct⁹ pendẽtes. ⁊ facit j. e. l. §. papinian⁹. ⁊. ſ. d vſufruc. item ſi. §. fi. et de ac. emp. fundi. §. ſi ruta. et. §. pe. ⁊. fi. et. l. granaria. in pꝛin. ⁊. j. eo. l. fi.

i ¶ Sed ſi ceſa ſunt. fundi gratia.

k ¶ Contineri. ſcꝫ poſſe.

l ¶ Et veſtigatoꝛes. per odoꝛes nariũ vel oculoꝛũ ſolicita indagatione: vel cum canibus.

m ¶ Redditꝫ. q2 in hoc caſu poteſt locari: ⁊ facit ſ. de leg. iij. ſeruis vrbanis. §. j. ⁊ de vſu. l. venationem. ⁊. ſ. de vſufruc. item ſi. §. ancupioꝛum. ⁊. j. pꝛoxi. §.

† Que etiã ſi poſſit rite cõlecturari pꝛeferet̃ pꝛopꝛio ſignificatui ꝓborũ. l. cũ pꝛoponeret. j. d leg. ij. pau. de caſt. pꝛl. cccl vj.

h ¶ Non eũ. al's deeſt non et interrogatiue tunc legitur: ⁊ poſtea determinat: ſed neratius ⁊c. ad qd eſt. ſ. de leg. iij. l. cum quereretur. §. pe. ⁊. ſ. e. l. inſtrumenta. in fine.

i ¶ Fabꝛum. tignarium vel quadratarium.

k ¶ Focariam. que facit focum.

l ¶ Et villicam. contubernalem villici. Accurſius.

m ¶ Lanificas. a lana ſic dictas in qua operãtur. vt. ſ. de vſu ⁊ habi. plenum. §. fi. nec ob. j. eo. ville. in fi. vt ibi dices. H.

n ¶ Redditus. fundi. Accurſius.

o ¶ Plage. i. pali quibus retinentur rhetia recta.

p ¶ Continebũtur. vt. ſ. pꝛoxi. rñ. cum ſuis concoꝛ.

q ¶ Putauerunt. vt. ⁊. ſ. eo ſi redditus. ⁊. l. ſeq.

r ¶ Inſtrumentũ. ſic. ſ. de here. inſti. ex facto. §. fi. Accur.

Nullius.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

a ¶ Nullius. No. ratione incertitudinis neutrum valere. ⁊ ſic. ſ. de here. inſti. l. in tempus. §. j. ⁊ . ſ. de vſufru. ſ3 et ſi quis. §. quid ergo ſi amiſſo. in fi. §. ⁊ . ſ. cõia predio. in tradendis. vbi de hoc no.
b ¶ Diuidimus. ſic. ſ. de nego. geſt. neſennius. in fi. ⁊ ibi dixi.
c ¶ Suppellex. quid ſit dic vt. j. de ſuppel. le. l. j. ⁊ . ij. Accurſius.
f ¶ Affixa. al's ſecus. vt. ſ. eo. §. ſi domus. Accurſius.
g ¶ Tamen ſint. de nouo facta et parata: ſi autem fuiſſent detracta licet nondum ſint repoſita / tamen ad hoc ſeruantur vt reponantur: magis pars domus ſunt ꝙ inſtrumenta ſint. vt. ſ. de ac. emp. l. fundi. §. fina. ⁊ l. granaria. §. finali. H.

d ¶ Paterfamilias. non etiam fundus.
e ¶ Fundi. ſed inſtrumento patriſfamilias ſic. ⁊ id fundo inſtructo legato cedit legato. vt. j. ea. l. §. ſed ſi fundus. Accurſius.
f ¶ Si domus. Dixit de inſtrumento fundi nunc domus. vſqꝫ ad. §. ſed ſi fundus.
g ¶ Incendij. ſ. arcendi.
h ¶ Specularia. nõ affixa. al's ſunt pars dom⁹. vt. j. eo. §. papinian⁹. i fi.
i ¶ Deberi. vt inſtrumentum. vt. j. eo. §. papinianus. nec vt pars rei. vt ſ. de acti. emp. fundi. §. que tabule.
k ¶ Inſtrumentum. ſcilicet domus.
l ¶ Inſtrumẽta. ſ. dom⁹.
m ¶ Ad voluptatẽ. que poſſunt dici inſtrumenta perſone cum ex his domus non perficiatur. vt j. de verbo. ſig. l. pe.
n ¶ Laborent. ſecus ſi ad voluptatẽ. vt. ſ. pri. §.
o ¶ Parat. vt ⁊ . j. de penu le. l. iij. §. penori.
p ¶ Centones. i. puluinaria opus factũ ad modũ plumarum ſm Hug.
q ¶ Funes. ad trahendũ aquã que propter domũ habentur. vt. ſ. de acti. emp. l. limes.
r ¶ Pertice. ad tenẽdos pannos. vt. j. eo. §. canales.
s ¶ Scale. ad aſcẽdendũ ad granaria. vel vt. j. eo. §. ſcale.
t ¶ Spongias. que mandant veſtel vel alia. vt. j. eo. §. canales.
v ¶ Et ſcopas. ad purgãdam domum. ſic ⁊ . ſ. eo. l. inſtrumenta. in fi.
x ¶ Tegulam. non affixã al's dom⁹ portio eſt et cedit legato domus. vt. j. e. §. papinianus. in fi. §.
y ¶ Apothecis. al's in petris ſiue ſtationibus.
z ¶ Suppellectili. Et id nõ continent inſtrumento dom⁹ vel fundi. vt. ſ. eo. §. ſuppellex. ſed bene continebitur inſtrumento patriſfamilias. vt. j. e. l. §. ſed ſi fundus.
a ¶ Non continentur. vt ſ. de acti. emp. fundi. §. ſi ruta. ⁊ . l. granaria. ⁊ . ſ. eo. §. ea vo. S3 arg. Ↄ. ſ. eo. inſtrumenta. §. fi.
b ¶ Inſtrumento. ſc3 domus: al's eſt in textu. ⁊ ita eſt in libro dñi accurſij.
c ¶ Non continentur. nõ tamen eſt hoc generaliter veru3 vt ſtatim ſubijcit. vt. ſ. ea. l. §. ſi dom⁹. et. §. ſequẽti. accurſius.
d ¶ Prothirum. thoros grece dicitur lac latine.
e ¶ Magis domus. vt. ſ. de act. emp. fundi.

†Ex h tex. infert q̃ ſcala appellatione dom⁹ cõtineat: ſ3 limita ſi ſit itra domu3 ſec⁹ ſi extra. nã delictu3 cõmiſſum i ſcala exteriori nõ dr cõmiſſu3 in domo p ea q̃ no. bal. in l. fiſtula. j. d ſerui. vrba. predi.

nullius[a] inſtrumento cedet: neqꝫ enim pro parte agri diuidimus[b] inſtrumentum. ¶ Suppellex[c] cetera quoqꝫ ſi qua in agro fuerunt quo inſtructior eſſet paterfamilias[d] inſtrumento fundi[e] non continentur. ¶ Si domus[f] ſit inſtrumentum legatum / videndũ quid contineatur: ⁊ pegaſus ait inſtrumentum domus id eſſe quod tẽpeſtatis arcende / aut incendij[g] cauſa paratur non quod voluptatis gratia. Itaqꝫ neqꝫ ſpecularia[h] / neqꝫ vela que frigoris cauſa vel vmbre in domo ſunt deberi[i]: que ſententia caſſij fuit: qui dicebat inter inſtrumentum[k] et ornamentum multum intereſſe: inſtrumẽta[l] enim ea eſſe que ad tutelam domus pertinent: ornamẽta que ad voluptatem[m]: ſicut tabulas pictas. Vela autem cilicia inſtrumenta eſſe caſſius ait: que ideo parantur ne edificia vento vel pluuia laborent[n]. ¶ Acetum quoqꝫ quod incendij extinguendi cauſa paratur[o]. ¶ Item centones[p] / funes[q] / pertice[r] quoqꝫ et ſcale[s]† / ⁊ formiones / ⁊ ſpõgias[t] / et hamas / et ſcopas[v] contineri pleriqꝫ et pegaſus aiunt. Tegulam[x] autem et tignũ eius rei cauſa paratum inſtrumento contineri: ſi ad huiuſmodi cauſam habeat tigna parata: et ad alios vſus non deſeruientia: proinde et fulcimenta ſi qua habebat huic rei neceſſaria: etiam ea inſtrumẽto domus continebuntur. ¶ De velis quoqꝫ que in apothecis[y] extẽdũtur. Itẽ de his que ſunt circa colũnas: celſus ſcribit magis ſuppellectili[z] annumeranda: et ita ſabinus ⁊ caſſius putãt. Canales aũt ⁊ arpagones ⁊ hamas inſtrumento contineri cõſtat. Item pertice quibus aranee detergantur. Itẽ ſpõgie quibus columne pauimẽta podia extergantur. Scale que ad locunaria admouentur inſtrumenti ſunt: quia mundiorem domum reddunt. ¶ Papinianus libro ſeptimo reſponſorum ait: ſigilla et ſtatue affixe inſtrumento domus non continentur[a]: ſed domus portiones ſunt: que vero nõ ſunt affixa inſtrumento[b] non continentur[c]. Inquit enim ſuppellectili ea annumerãtur excepto horologio ereo qđ non eſt affixum. nam et hoc inſtrumento domus putat contineri: ſicut prothirũ[d] domus ſi velamẽ eſt inquit inſtrumento domus continetur. ¶ Fiſtule autem et canales / ⁊ crateres et ſi qua ſunt alia ad aquas ſaliẽtes neceſſaria: item ſere et claues magis domus[e] portio ꝙ domus inſtrumenta ſunt. ¶ Specularia quoqꝫ affixa[f] magis puto dom⁹ eſſe partem: nam et in emptione domus ſpecularia et pigmata cedere: ſiue in edificio ſint poſita ſiue ad tempus detracta: ſed ſi non ſunt repoſita ad hoc tamen ſint[g] vt ſuppleantur: ſi qua deſint inſtrumẽto potius continebuntur: cancellos[h] quoqꝫ inſtrumento cõtineri puto. ¶ Sed ſi fundus non ſit cum inſtrumento legatus: ſed ita vt inſtructus ſit: queſitum eſt an plus contineatur ꝙ ſi cum inſtrumento legatus eſſet: et ſabinus libris ſuis ad vitellium ſcribit fatendum eſſe plus eſſe cũ inſtructus fundus legatur ꝙ cum inſtrumento: quam ſententiam quotidie increſcere ⁊ inualeſcere videmus: quanto igitur hoc legatum vberius eſt videndum eſt: et ſabinus diffinit ⁊ caſſius apud vitellium notat: omnia que eo ſunt collata vt inſtructior eſſet paterfamilias: inſtructo quidem inquit continebuntur: id eſt que ibi habuit vt inſtructior eſſet: hoc ergo legato non agri inſtrumentum[i] ſed proprium inſtrumentũ ſuum reliquiſſe videtur: proinde ſi fundus ſit legatus inſtructus et ſuppellex continebitur que illic fuit vſus ipſius gratia ⁊ veſtis non ſolum ſtragula: ſed ⁊ qua ibi vti ſolebat: menſe quoqꝫ eboree vel ſi que alie. item vitrea[k] et aurum et argentum: vina quoqꝫ ſi qua ibi fuerint vſus ipſius cauſa continebuntur: et ſi quid aliud vtenſiliũ: ſed ſi qua eo conieſſerat nõ vſus ſui cauſa ſed cuſtodie gratia non continebuntur vina etiam que in apothecis[l] ſunt nõ cedent: ⁊ hoc iure vtimur vt que illic paterfamilias quaſi i horreo habuit hec non continebũtur. ¶ Celſus quoqꝫ libro. xxj. digeſtorũ ſcribit fructus ibi repoſitos vt venirent: vel in alium vſum ꝙ fundi conuerte-

h ¶ Cãcellos. j. qđ vi aut clam. l. nam et ſi ramos.
¶ Sed ſi fundus nõ ſit. ¶ Caſus. Legaui tibi fũdum meũ inſtructũ: certe in hoc legato nõ tm̃ cõtinet inſtrumẽtũ eiuſdem fundi: ſ3 etiã ꝓpriũ meu3 inſtrumentũ: ſicut eſt ſuppellex q̃ erat in fundo cã mei vſus: et veſtes mee ⁊ lecti ⁊ menſe ⁊ aurum ⁊ argentum ⁊ vina ⁊ oĩa alia vtẽſilia ⁊ ſerui ſuppellecticarij: ⁊ ceteri ſerui huius generis. i. miniſteria quibus era3 inſtruct⁹ in eo fundo. Item pedagogia que habebam in dicto fundo: vt cũ illic irem preſto eſſent in triclinio. Item vxores ⁊ filij ſeruorum. Item bibliotheca ⁊ libri quos ibi habebã. Itẽ imagines hetamen dũtaxat que fuerũt in ornatu fundi. Ite3 actor q ſtabat in fundo quẽ quidem miſerã in prouinciã vt ordinatis in ꝓuincia quibuſdã meis negocijs rediret ad fundũ: eſt ergo plenius legatũ fundi inſtructi ꝙ fundi cũ inſtrõ q2 cũ lego fundũ cũ inſtrumento nõ cõtinet meum inſtrm̃. q̃dã tñ nõ cõtinẽtur in dicto legato fundi inſtructi. puta ea que cõgeſſerã in eo fundo: non vſus mei cã: ſed gr̃a cuſtodie: puta vinũ qđ habebã ibi in apotheca cã cuſtodie vel fruct⁹ quos ibi repoſuerã vt venderẽ. Itẽ nec ſerui q iam a me cõſecuti fuerãt libertatẽ. Itẽ nec illa mãcipia q̃ tẽporis cã in dicto fundo erant ⁊ nõ vt eſſent fundi inſtrumẽtũ vel meũ: ⁊ h dicit vſqꝫ ad. §. idẽ reſpõdit inſtructis horreis ⁊c. vbi dicit quid ꝯtineat in legato horreoꝝ inſtructorũ ⁊ dom⁹ inſtructe vſqꝫ ad. §. celſus ſcribit ſeruis qui in fundo ⁊c. Viuia.
i ¶ Non agri inſtrumentũ. tm̃ ſub. alioquin Ↄ. vt ſ. de vſu ⁊ habi. ſi ita legatus. in prin. ⁊ qđ dixit ſ. pri. plus eſſe cũ inſtructus ⁊c. ⁊ . j. e. l. §. nerati⁹. et. §. papinian⁹ quoqꝫ. ⁊ facit. C. de verb. ſigni. l. j. ⁊ . ij. ⁊ . ſ. de tribu. procuratoris. §. ſi propter.
k ¶ Vitrea. ſc3 vaſa.
l ¶ In apothecis. nõ vſus ſui gratia.
¶ Celſus ſcribit. ¶ Caſus. Legaui tibi ſeruos q erant in fundo meo titiano: nunquid cõtinentur vicarij eorum? Et dicitur q non: niſi ego et de eis ſenſi. Item pone q inſtitui mihi heredem filium meum et vxori mee legaui omnia que in domo erant. certe non continentur cautiones debitorum vel emptiones ſeruorum niſi in alia